

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 23 februari justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2022/23:244

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:244 Visumfrihet för medborgare i Kosovo
av Ludvig Aspling (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade
arrangemang. Interpellationen kommer att besvaras den 11 april 2023.

Stockholm den 15 mars 2023

Justitiedepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Alexandra Wilton Wahren

Rättschef

Interpellation 2022/23:258

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:258 Anmälningsplikt för offentligt anställda
av Frida Tånghag (V)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade
arrangemang. Interpellationen kommer att besvaras den 11 april 2023.

Stockholm den 15 mars 2023

Justitiedepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Alexandra Wilton Wahren

Rättschef

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Skrivelse
2022/23:76 till utbildningsutskottet

Motioner
2022/23:2341 och 2347 till utbildningsutskottet

Militära frågor

§ 4 Militära frågor

Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU4
Militära frågor
föredrogs.

Anf. 1 LARS WISTEDT (SD):

Fru talman, ledamöter, medborgare och inte minst Föreningen HMS Hugins Vänner, som också är en viktig del av totalförsvaret!

I dag debatterar vi försvarsutskottets betänkande FöU4 *Militära frågor*. Eftersom jag börjar bli gammal och grå, och kanske lite glömsk, börjar jag med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i sin helhet och avslag på samtliga reservationer.

Fru talman! Flera viktiga och sakligt korrekta synpunkter och åsikter har tagits upp av motionärer från både Sverigedemokraterna och oppositionspartierna. Det vittnar om att alla tar Sveriges framtid och försvar på allvar, och det tycker vi är bra. Det måste få vara en fri och öppen debatt kring dessa frågor.

Mot bakgrund av det ryska kriget i Ukraina, som pågått sedan 2014, önskade motionärer från Sverigedemokraterna under allmänna motionstiden uppmärksamma att den svenska lagstiftningen behöver anpassas med hänsyn till de sätt som Ryssland uppträder på. Det utnyttjar vilseledande operationer i anfallet på Ukraina.

Vi kan till exempel ta ockupationen av Krim 2014 där det initialt var oklart vilka angriparna verkligen var, då de inte bar vedertagna uniformer eller andra uppenbara kännetecken. Detta fördröjde – och i vissa fall även förhindrade – ett tidskritiskt ingripande av det internationella samfundet. Putin kom undan med sin list, och plötsligt var Krim ockuperat.

På motsvarande sätt skedde det sedan i östra Ukraina, där beväpnade grupper utan tydlig tillhörighet dök upp och beredde väg för det som sedan blev de ryska ockupanterna.

Fru talman! Ryssland, och dess föregångare Sovjetunionen, har varit och är fortfarande världsledande när det gäller vilseledning, så kallad maskirovka.

Här handlar det om att utnyttja oppositionella personligheter, ideologiskt avvikande grupper etcetera för att planera och genomföra så kallade destabiliseringsoperationer.

Den här typen av fientlig verksamhet syftar till att paralysera och försena vårt beslutsfattande och införande av beredskapshöjande åtgärder så att man får höjd effekt genom sina andra militära operationer. Den här

typen av vilseledningsoperationer har pågått under lång tid. Det började långt före andra världskriget, och det pågår fortfarande.

Man vill helt utnyttja en situation där vi inte vet om det är fred eller krig, om det är en stat, en terroristorganisation eller ett kriminellt gäng som gör någonting, eller om det helt enkelt handlar om en kombination av oförutsedda händelser och olyckor som gör att vi är i en svår situation.

Därför är vi i slutänden inte säkra på vilka lagrum som gäller och vilka åtgärder som vi i Sverige kan vidta. Det är vad som på fackspråk brukar kallas gråzonsproblematik, det vill säga att vi inte kan eller vågar fatta avgörande beslut i tid och att motståndaren därigenom får ett kritiskt övertag.

Fru talman! I de motioner som sverigedemokratiska företrädare lade fram under allmänna motionstiden återspeglas den allmänna oron att vår lagstiftning kanske inte är anpassad till dagens och inte till morgondagens säkerhetspolitiska situation och de metoder som framför allt Ryssland använder sig av.

Det gör det i Ukraina men även mot enskilda personer och oppositionella som är misshagliga för diktaturen. Jag kan ta som exempel Sergej Skripal, Aleksej Navalnyj, Anna Politkovskaja med flera.

Lagstiftning har ofta svårt att hänga med. Vi såg bara för någon vecka sedan problem med stelbent lagstiftning. Det framgick inte minst av den så kallade snippadomen.

Det är alltså med den oron i botten som motionerna lades fram. Det var inte för att skapa någon form av militärdiktatur, om nu någon skulle tro det. Tvärtom anser Sverigedemokraterna att friheten och demokratin är värda att försvara med alla till buds stående medel.

Fru talman! Vi har nu efter dialog med våra samarbetspartier i regeringen fått till en bra och tydlig redogörelse för hur regeringen avser att arbeta för komma till rätta med gråzonsproblematiken och vägen framåt. Vi vet också att den pågående Försvarsberedningen kommer att titta på det, behandla det i sitt kommande arbete och föreslå åtgärder.

På motsvarande sätt har vi även fått betryggande information om hur regeringen avser att gå vidare för att förenkla regelverk, processer etcetera för att Försvarsmakten ska kunna intensifiera sin övningsverksamhet. Det gäller inte minst sett till kraven på olika tillstånd som krävs.

Vi är därför nöjda med försvarsutskottets betänkande. Jag yrkar därför återigen bifall till utskottets förslag i betänkandet i sin helhet.

I detta anförande instämde Sara-Lena Bjälkö (SD).

Anf. 2 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! I försvarsutskottet finns det många engagerade ledamöter som vill Sveriges bästa på olika sätt. De försöker med olika infallsvinklar att bidra i detta arbete.

Självklart ska man ha en positiv ingångsvinkel när man betraktar olika förslag. Men man måste också våga granska vad olika förslag eventuellt kan öppna för i en framtid.

Jag vill börja med att yrka bifall till motivreservationen från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet. Det gäller de delar som handlar om polisens kontra militärens uppgifter.

Vi delar utskottets uppfattning att SD:s yrkanden ska avslås. Men våra motiv för detta är andra än dem som anges i utskottsmajoritetens text.

Vi anser att polisen och militären i grunden har olika uppgifter och olika inriktning på sin verksamhet. De har också olika strategi när det gäller hur de möter saker och ting operativt.

Försvarsmakten kan i dag lämna stöd till det civila samhället om det inte allvarligt hindrar den ordinarie verksamheten inom Försvarsmakten. Sverige har varit tydligt traditionellt sett om att militär trupp inte får sättas in mot den egna befolkningen eller mot civila.

Man får inte utöva tvång eller våld mot enskilda. Det är polisens uppgift. Däremot kan man från Försvarsmaktens sida i samband med terrorbekämpning använda tvång eller våld. Men det är först efter begäran från Polismyndigheten eller Säpo.

Det är inte så att Försvarsmakten ska användas för ordningshållning eller vid ordningsstörningar, eller som ett instrument mot gängbrottslighet eller fotbollshuliganism.

Försvarsmaktens resurser har också använts i samband med skogsbränder, vid orkanen Gudrun och vid översvämningar. Försvarsmakten har en skyldighet att bistå vid olyckor. Helikoptertransporter och helikopterinsatser förekommer när det gäller polisinsatser. Polis, militär personal eller annan utsedd person får också anlitas vid bevakning av olika skyddsobjekt.

Det har till och från förts debatter om militärens uppgift kontra polisens uppgift. Nu senast har justitieminister Gunnar Strömmer uttryckt sig ludigt, övergripande och icke tydligt om att militären skulle ges ökade uppgifter på det polisiära området.

Vi har en historia, och när det gäller misstänksamheten kring vad det egentligen är SD menar är det någonting som SD själva har skapat. Ni har ju själva pratat om att använda militären i förorter, att vi har en krigsliknande situation i Sverige och att militären då ska in. Ni har alltså ordnat hela arrangemanget med en fullständigt egen och tydlig kraft som gör att frågeställningarna kring vad SD egentligen syftar till väcks.

SD skriver i sin egen motion: Försvarsmaktens möjlighet att assistera ordningsmakten bör inte enbart gälla terrorism utan även annan subversiv kriminell aktivitet eller vid extraordinära situationer.

Det är väldigt noga när det gäller vad man egentligen menar i olika sammanhang. Man ska inte ha den här typen av formuleringar, som kan tolkas på olika sätt. Det som tolkas på ett sätt enligt Lars Wistedt kan tolkas på ett annat sätt av någon annan. Ytterst måste det vara väldigt strikta regler och riktlinjer i förhållande till vilka ansvarsuppgifter en myndighet har.

Vi ska inte skapa ett system som i någon mening öppnar för att staten stegvis ändrar karaktär och går i en mer auktoritär riktning. Vi ska inte öppna för den typen av utveckling; det är viktigt att säga det. Nu säger Wistedt att det inte är någon som önskar en militärdiktatur. Självfallet inte – det är väl ingen som ens en gång skulle kunna säga sådana saker utan att möta en våldsamt kritik.

Men om man inte har ordning på polletterna och pusselbitarna när man ska hantera myndighetsfrågor och inriktning vet man inte vart det leder. Jag vet att det 1931 var ett historiskt tillfälle då militären begick ett avgörande misstag. Sedan dess har man hållit en linje där man skiljer på den militära och den polisiära verksamheten.

Jag vill påminna om att Försvarsmakten arbetar med stöd till Ukraina. Man har beredskapsoperationer, och man hanterar ett hårdare omvärldsläge. Fler värnpliktiga utbildas. Det handlar om etablering av ny verksamhet, om Natointrädet och om omfattande övningar nationellt och internationellt.

Vi måste värdera och tänka efter vad det är vi ska prioritera. När det gäller Försvarsmakten och dess resurser måste vi bland annat prioritera de uppgifter som är helt försvarsinriktade och handlar om försvaret av Sverige.

Det togs upp en fråga om huruvida Krim är ett exempel att ta fasta på för att ändra Försvarsmaktens instruktion. Jag kan bara säga en sak: Om vi har främmande soldater i uniform på svensk jord, oavsett om de har nationsinsignier eller inte, som börjar uppträda på ett sätt som tydligt strider mot svenska intressen är det klart att en statsmakt måste ta i en sådan fråga. Uniformerad personal måste också kunna hanteras av såväl polis som militär i ett sådant läge.

Men att öppna upp lagstiftningen kan leda till en utveckling som inte är det som vi önskar av Sverige i framtiden. Det finns mycket som man kan ha invändningar mot i den här typen av resonemang. Men att ha ordning på polletterna och veta vad man pratar om, att ha exakthet i utfästelserna och att inte ha några luddigheter och suddigheter – det måste vara ingångsvärdet när man ser till vad Försvarsmakten har för uppgifter och vad polisen har för uppgifter.

Det får inte vara så att vi har ett system som i stort sett är ett avrops-system, där man begär att Försvarsmakten ska göra både det ena och det andra i en ansträngd situation. Försvarsmakten är ingen resurs som ska stå till förfogande i samtliga sammanhang och så fort det händer någonting. Det här ska skötas under ordnade former och med tydliga regler. Med den kännedom jag har om Försvarsmakten vet jag att man hela tiden försöker leva upp till en samhällsnytta och de olika svåra situationer som kan uppstå.

Slutligen vill jag säga att det kan finnas anledning att överväga att göra det som Försvarsberedningen tidigare resonerade om, det vill säga att återinföra beredskapspolisen. Det är en styrka som skulle kunna användas men som står under polisens befäl. Det var en gång i tiden 1 500 personer som ingick i denna verksamhet. De har använts vid ett antal tillfällen genom åren, men det hela avvecklades i två olika steg och var slutligen avvecklat 2012. Detta är alltså en verksamhet som har funnits och som skulle kunna återinföras. Den skulle också kunna bidra till att stärka möjligheter att hantera det man möjligen kan kalla för extraordinära händelser.

Där tycker jag att vi har ett rimligt alternativ som man bör diskutera på ett seriöst sätt. Då håller man ordning på vad som är militärt och vad som är polisiärt. Man har rätt befälgång, och man har rätt ordning i regelverket.

(Applåder)

Anf. 3 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Först och främst, som jag antydde eller kanske till och med underströk i anförandet, är inte avsikten att på något sätt ta över polisens uppgift. Den är i stället att täppa till de hål som kan finnas och framför allt kommer att finnas och som letas efter av en potentiell motståndare. Det

handlar alltså inte om att ge sig ut och upprepa Ådalen 31 eller någonting sådant. Det vill jag vara väldigt tydlig med.

Om vi tittar på hur en motståndare, oavsett om det är en stat eller om det är en terroristorganisation, vill utnyttja gråzonerna och bristerna i lagrummen handlar det just om att inte tala om att man har en agenda och en uniform. De kommer i stället att uppträda på ett sådant sätt att vi inte ska kunna identifiera dem.

Vår tanke är att polisen i ett sådant fall ska kunna begära stöd från Försvarsmakten. Vi har fullt förtroende för att vår administration kommer att kunna utforma ett lämpligt regelverk för detta. Det gäller att titta framåt och se hur motståndaren kommer att uppträda i nästa steg. De kommer inte att göra som de gjorde förut.

I övrigt vill vi understryka att vi tycker att idén med beredskapspolis är en bra sak, som vi gärna understöder.

Anf. 4 PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Då så – låt oss säga så här: Jag hoppas då att SD i fortsättningen slutar prata om att använda militären som ordningshållare i förorter om någonting inträffar, utan att man i stället ser det som den polisiära uppgift det är.

Ni pratar er själva in i den typ av frågetecken som jag reser. Med den formulering ni har i er egen motion – oaktat den förklaring som Wistedt nu försöker sig på – skapar ni en luddighet i ett begrepp som på olika sätt skulle kunna vara en infallsvinkel till något annat än det vi nu diskuterar.

Jag vet inte hur lagstiftningen ska se ut för att vi ska kunna hantera exempelvis ryska illegalister. Jag vet inte heller vad vi ska ha för förstärkningar eller förändringar i lagstiftningen för att vi ska kunna hantera spioner eller sabotörer. Jag vet inte ens om det är möjligt att utforma den typen av lagstiftning.

Vi har lagar kring detta, och här handlar det om att genom polisiärt arbete i de myndigheter vi har försöka upptäcka sådant här och sedan lagföra det enligt de lagar som vi har. Jag vet egentligen inte vad vi lagmässigt skulle kunna bidra med här, om det nu är detta det handlar om. Är det så att vi med lagstiftning kan komma åt mer av illegalister – så gärna för mig. Men då vill jag också se vad det är för typ av förslag det handlar om.

Jag menar att vi har en mängd lagar för att hantera olika typer av scenarier. Men det som är avgörande är vår förmåga, kunskap och kompetens att ta i det här så tidigt som möjligt. Det är det myndigheterna hela tiden arbetar utifrån.

Flexibla lagar och vida lagar innebär ofta en risk för olika tolkningar, och det kan i sin tur leda till stora rättsproblem.

Anf. 5 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Just vad gäller tydlighet, inte minst i lagstiftningen, kan jag verkligen hålla med. Jag är väldigt mycket för tydlighet eftersom jag själv kommer från det militära.

Vi vill bara understryka att vi på inget sätt talar om ordningshållning i förorter. I vårt arbete har vi över huvud taget aldrig, i vare sig försvarsberedning eller försvarsutskott, talat om detta. Jag vill vara väldigt tydlig med att vi inte håller på med detta.

Att titta framåt i tiden är viktigt. Man kan inte bara planera utifrån och ta fasta på tidigare konflikter. Vi måste försöka uppskatta hur dessa subversiva element har använts i nu pågående konflikter och vilka utvärderingar till exempel Ryssland eller terrororganisationer gör av sina operationers effektivitet, och sedan måste vi försöka ta höjd för det.

Utformningen av lagrum och annat finns det en process för. Vi är fullkomligt övertygade om att det finns tillräcklig kompetens där.

Försvarsberedningen kommer också att titta på detta. Vi hoppas att vi där kan komma fram till klara lösningar och förslag på lösningar.

När det gäller militär och polisiär samverkan utöver beredskapspolis finns det, eller fanns i alla fall förr i tiden, så kallade milosäkkompanier där kvalificerad polispersonal ingick. Dessa kunde vara ett kitt mellan Försvarsmakten och polisen. Det kanske också är någonting man kan titta på fortsättningsvis.

Med det vill jag tacka för detta replikskifte.

Anf. 6 PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Då ska jag se till att det Lars Wistedt nu har sagt blir nedtecknat, och jag ska komma ihåg det. Om jag sedan ser att ledande företrädare för Sverigedemokraterna återkommer, som de gjort vid ett antal tillfällen då det varit problem på något ställe, med att man ska skicka ut militären eller något annat som inte är det traditionella svenska sättet att hantera detta, ska jag säga: Jag trodde att vi klarade ut, när vi diskuterade detta betänkande från försvarsutskottet, att vi inte håller på med ordningshållning i förorterna. Detta ska jag notera och komma ihåg. Det är ett bra besked som i så fall avgränsar vad det egentligen handlar om.

Sedan kanske det finns en skillnad mellan mig och Lars Wistedt i det att jag inte tror så mycket på att vi kan lagstifta oss ur detta med sabotörer, illegalister och spioner. Det handlar om vår förmåga i myndigheterna att spåra upp detta så tidigt som möjligt. Vi har nu de här två bröderna som har blivit dömda, exempelvis. Där är det inte lagen som har varit problemet. Problemet har varit att de har kunnat verka den tid de har verkat. Men man fick ändå tag på dem. Vi har också en del andra exempel på hur myndigheterna har ingripit.

Jag skulle gärna vilja utveckla hur vi stärker våra förmågor att upptäcka situationen, analysera den rätt och ingripa så tidigt som möjligt. Det tror jag inte att vi gör genom att föra några djupare diskussioner om att byta resurser mellan Försvarsmakten och polisen. Det handlar om andra saker.

Sedan hoppas jag att vi slutligen kommer att ha ett enigt betänkande från Försvarsberedningen.

(Applåder)

Anf. 7 GUSTAF GÖTHBERG (M):

Fru talman! Ärade ledamöter! Försvaret av Sverige är av särskilt viktigt intresse. Det är statens grundläggande uppgift att säkerställa ett militärt och civilt försvar av vårt land, vår befolkning, våra värden och våra intressen.

I dag debatterar vi försvarsutskottets betänkande 4 om det militära försvaret. Av de många motioner som väckts i denna riksdag på detta område står det klart att det finns ett brett intresse och engagemang för det svenska försvaret.

Vi ser det också på fler områden och i andra delar. Upprustningen av försvaret löper på. Det är viktigt för oss i denna kammare och för Försvarsmakten att säkerställa att personalförsörjningen fortsätter att vara en nyckelfaktor till framgång. På flera platser i Sverige i dag – detta vill jag särskilt understryka – blir soldater och sjömän en naturlig del av stadsbilden i takt med att våra regementen blir fler och den militära närvaron ökar. Sveriges medlemskap i Nato är det enskilt största paradigmskifte som detta land har sett i säkerhetspolitiken sedan början av 1800-talet. Stödet till Ukraina fortsätter också på den militära sidan.

Under utskottets behandling av betänkandet har det i huvudsak utkristalliserat sig, så som jag har läst det på min kammare, två områden som kan bli föremål för debatt i denna kammare. Det första gäller Försvarsmaktens arbete med målkonflikter.

Vi vet sedan tidigare att det kan finnas olika viljor i vårt avlånga land som bäge har det gemensammas bästa för ögonen men som ibland hamnar på kollisionskurs med varandra. En fråga som vindkraft, exempelvis, är ofta förekommande i den försvarspolitiska debatten som målkonflikt. Vi vet att alla energislag, även vindkraft, bidrar till samhällets energiresiliens men att de också bokstavligen kan utgöra hinder för viktig övningsverksamhet för totalförsvaret.

Flera partier i denna kammare vill nu skarpt gå vidare, utreda frågan vidare och ta fram handlingsplaner och vägledningar för att kunna råda bot på problemet. Det bör dock sägas redan nu, fru talman, att detta redan görs i stor utsträckning. Försvarsmakten har i år fått i uppdrag att redovisa hur man bidrar till samexistens mellan olika samhällsintressen och att utveckla förmågan till tidig dialog och samverkan med relevanta aktörer i planerings- och prövningsprocessen för planerade anläggningar för exempelvis förnybar energiproduktion. I fråga om samexistensen mellan försvaret och vindkraften har Totalförsvarets forskningsinstitut tagit fram en studie med förslag på hur utbyggnaden av vindkraften ska kunna öka samtidigt som försvarets intressen värnas. Detta pågår alltså.

Det andra, som vi precis hörde debatteras här i talarstolarna, är Försvarsmaktens stöd till polisen i händelse av kris- eller krigssituation. Det är en mycket angelägen fråga, som uppenbarligen också väcker en del starka känslor i denna kammare.

I detta fall vill jag ändå erinra om att försvarsutskottet, trots replikskiftet vi hörde tidigare, är enigt kring hur man ska göra framöver, det vill säga att det inte finns skäl att utreda frågan vidare – detta inte minst eftersom den förra Försvarsberedningen, och även riksdagen vid behandlingen här i denna kammare, var mycket enig kring de bestämmelser som gäller: Det militära försvaret ska ha förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och befintliga resurser bistå övriga samhället såväl i fred som vid höjd beredskap.

Det är välkommet att detta ligger fast, liksom att Försvarsmaktens förmåga att bistå polisen vid extraordinära händelser ligger fast. Om detta råder faktiskt enighet i kammaren.

Fru talman! Utöver detta arbete med att öka vår försvarsförmåga, som pågår brett i samhället, har vi också en försvarsberedning som arbetar. Det vore därför enligt min uppfattning oklokt av riksdagen att föregripa den processen genom att i parallellspår fatta beslut om nya inriktningar eller prioriteringar för försvaret.

Jag vill slutligen, fru talman, ta tillfället i akt att vända mig direkt till dem som tjänstgör i uniform och även civilt i vårt totalförsvaret. Deras insats är viktig. Deras arbete spelar roll. Det slit de lägger ned skapar en stolthet också i denna kammare, hos oss som är folkets företrädare. Till er vill jag säga tack.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 8 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Ärade ledamöter! Hej till er som sitter och lyssnar vid datorer eller hemma!

Vi lever i en tid där behovet av att bygga upp hela vårt totalförsvaret är uppenbart. Det fruktansvärda kriget i Ukraina har visat med all önskvärd tydlighet att vi lever i en mycket osäker tid. Det är krig i vår närhet, och Ryssland är ett tydligt imperialistiskt land som hotar sina grannländer. Vänsterpartiet stöder därför förstärkningarna av det svenska militära försvaret.

Samtidigt måste vi se totalförsvaret ur ett brett perspektiv. Vårt samhälle och vår värld hänger ihop. Det militära försvaret skyddar våra gränser, men totalförsvaret, inklusive hela det civila försvaret och det civila samhället, skyddar oss allihop. Vårt samhälle är beroende av en fungerande sjukvård här och nu, men om personalen går på knäna redan i normalläge kommer inte sjukvården att klara en kris eller i värsta fall ett krig.

Vi som människor är beroende av ett robust samhälle för vår överlevnad, ett robust samhälle med hållbara system där vi har mat, vatten, frisk luft och biologisk mångfald. Utan detta – vatten, mat, luft att andas och bin och insekter som ser till att vi kan odla vår mat – fungerar inte samhället.

Fru talman! Vi lever i en klimatkris. Jag tror att det är alltmer uppenbart för alla hur totalförsvaret hänger ihop och att varje litet bi faktiskt är en del av vårt totalförsvaret. Utan bin blir det ingen odling, ingen försörjningstrygghet och inget robust samhälle vid kris och krig.

I dag debatterar vi en stor mängd motioner inom försvarspolitiken under den breda rubriken *Militära frågor*. Jag skulle kanske hellre kalla blocket *Försvarets klimat- och miljöfrågor*. I blocket finns nämligen en hel del motioner om sådana frågor. Vänsterpartiet har en motion som heter *Försvarsmakten, klimat och miljö*. Det är en bred motion där vi tar upp många olika miljöfrågor och som jag är stolt över att vi har skrivit. Vi sätter även fokus på några specifika frågor som vi menar att Försvarsmakten behöver arbeta mer med för att vi ska kunna ha det robusta och hållbara samhället.

Miljöfrågorna och klimatförändringarna är vår tids ödesfrågor. Det finns ingen, varken här i riksdagen eller bland er som lyssnar, som inte förstår vilken stor klimatförändring vi står inför och att vi människor har gjort och fortfarande gör stora skador på vår miljö. Alla människor och hela samhället har ett ansvar för omställningen, för att vi ska kunna gå i en mer hållbar riktning. Alla myndigheter – också Försvarsmakten – måste göra sitt för att hindra klimatförändringarna och stoppa miljöförstörelsen.

Klimatförändringar och naturkatastrofer är allvarliga hot mot vårt land, andra länder och invånarnas säkerhet. Det finns länder vars fortsatta existens är beroende av att vi hindrar de klimatförändringar som sker. Det

finns många exempel från de senaste åren på bränder, översvämningar och torka. Sådant kommer vi att se mer av framöver. Runt om i världen är naturkatastrofer i klimatförändringarnas spår en av de stora grundorsakerna till krig och konflikter. Att motverka klimatförändringarna är därför att arbeta för en fredligare och säkrare värld.

Fru talman! Energiomställningen är en grundläggande fråga för att vi ska kunna ha ett robust och hållbart samhälle. Kriget i Ukraina har tydligt visat hur allvarligt det är att vara beroende av andra länder för el- och energiförsörjning. Sverige måste därför fortsätta och intensifiera den gröna omställningen, framför allt när det gäller vind- och solkraft. Det finns många områden i Sverige där det är lämpligt att bygga vindkraft, framför allt till havs och framför allt i södra Sverige. De projekten måste bli av. De måste realiseras.

Hela samhället, bland annat Försvarsmakten, måste bidra till att underlätta för den gröna omställningen. Det måste gå att hitta en balans mellan utbyggnad av vindkraft och Försvarsmaktens utökade övningar. Båda är viktiga för ett robust och säkert samhälle.

Fru talman! Vättern är dricksvattentäkt för 280 000 personer, ett antal som med stor sannolikhet kommer att utökas framöver. Det är en unik miljö för både djurliv och växtlighet och ett uppskattat turistmål. Men Vättern är också ett stort övningsfält för Försvarsmakten, som använder området runt Vättern för flygövningar.

Det finns önskemål om att flyga och skjuta ännu mer. Det får såklart konsekvenser för livet vid och i Vättern. Vänsterpartiet föreslår därför att en handlingsplan tas fram för att minska de föroreningar som de militära övningarna i och över Vättern ger upphov till. Man behöver ta tag i frågan om att sanera Vättern från föroreningar. Det finns såklart många fler övnings- och skjutfält i Sverige som behöver saneras och städas upp, men vi menar att Vättern som dricksvattentäkt är det mest akuta exemplet och måste prioriteras.

Fru talman! Försvarsmakten ska ges goda förutsättningar att öva. Men vi måste sätta miljö- och klimatfrågorna högst upp på dagordningen. Det finns ingen annan möjlighet om vi ska kunna stoppa och hindra de klimatförändringar vi ser i dag och kunna lämna över en inte alltför förstörd miljö till kommande generationer. Sverige behöver bygga ett starkt och robust samhälle där vi kan trygga vår egen försörjning. Miljö- och klimatarbetet är en viktig del av detta

Jag yrkar bifall till reservation nummer 3.

Anf. 9 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi försvarsutskottets betänkande nummer 4 *Militära frågor*. Det är frågor som är viktiga för svenska folket och som sannolikt kommer att bli ännu viktigare framöver.

Vi lever i en orolig tid. Sedan 2014 pågår ett krig, men det är nu än mer intensivt sedan Rysslands fullskaliga attack mot Ukraina för drygt ett år sedan. Kriget kommer sannolikt att bli utdraget. Vi hoppas att det ska kunna ta slut och att Ukraina ska vinna och återta de territorier man har förlorat. Men vi får vara beredda på att det kan ta lång tid.

Det är det värsta, tuffaste säkerhetspolitiska läge vi haft sedan andra världskriget. Det riktar också blickarna mot Sverige. Vi måste på olika sätt se till att stärka vår försvarsmakt. Vi har en bra försvarsmakt, men den är för liten. Den måste bli större. Vi behöver fler soldater och värnpliktiga. Vi behöver utöka på olika områden.

Det för oss in på den fråga som också tas upp i betänkandet: övningsområden. Som vi påpekar i betänkandet är det viktigare att ha snabbare och enklare miljöprovningsprocesser. Det är ingen liten fråga. Det är av yttersta vikt att vi kan öva fullt ut. Det kommer att behövas fler övningsområden när vi ska återta förmåga. Då är det viktigt, vilket vi mycket riktigt poängterar, att ge Försvarsmakten möjligheter att öva och att få tillbaka tillstånd man har haft. Det är en viktig del i återuppbyggnaden av vårt försvar.

En annan sak som tas upp i betänkandet är att Försvarsmaktens möjlighet att stödja polisen vid extraordinära händelser och liknande har vuxit. Vi är överens om att det är viktigt att man kan göra det. Försvarsmakten kan vara en viktig resurs.

Som oppositionen pekar på är också beredskapspolisen viktig. Redan 2017 slog Försvarsberedningen fast att det är en viktig del i återtagandet av civil förmåga. Därför hoppas jag att mått och steg nu tas så att den förmågan kan återskapas. Och den ska inte bara kunna användas i krig utan också vid speciella tillfällen, när det behövs resurser för att avlasta polisen. Jag ser det som en del i att ha ett robust civilförsvar.

Precis som någon sa förut i talarstolen är det två sidor av samma mynt. Att vi har ett totalförsvar som är starkt civilt men också militärt är av yttersta vikt att jobba med. Det här betänkandet är en del i arbetet med det.

Anf. 10 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Vi diskuterar i dag *Militära frågor*, vilket flera har lyft upp tidigare. Vi förstår alla den kontext inom vilken vi gör det. Det är krig i vårt närområde. Och det sker antligen en upprustning av vår militär. Jag är glad över att vi här i kammaren gör det gemensamt.

Jag vill liksom tidigare talare rikta ett stort tack till alla er som hjälper till med att försvara och skydda vårt land, både inom försvaret och på många andra sätt. Stort tack till er! Ni är otroligt viktiga.

Det är också viktigt att samhällets samlade förutsättningar och militärens nödvändiga utveckling går hand i hand. Vad behöver vi då? Jo, militären behöver tveklöst ökade resurser och förmågor. Där är Försvarsberedningen nu igång. Det är bland annat därför jag är här just nu, medan de sitter och diskuterar. Det är oerhört viktigt att vi tillsammans försöker komma fram till hur vi på bästa sätt kan stärka vårt försvar och att vi gör det just gemensamt så att det blir långsiktiga lösningar.

Vi behöver också samexistensen. För Centerpartiet är det viktigt att man inser att det är nödvändigt med en bredare syn på totalförsvarets intressen och samexistensen mellan olika intressen, inte minst inom samma geografiska område. Regeringen måste därför kartlägga tillämpningen av miljöbalken och praktisk utveckling för att föreslå förändringar som gör helhetsbedömningen enklare. Detta har vi diskuterat många gånger.

För att säkra samhället är det också nödvändigt att vi får igång de breda blocköverskridande energisamtalen. Det är grundläggande för att vårt samhälle ska fungera.

Vi har efterfrågat detta i många år från Centerpartiets sida, och det har ännu inte skett. Senast i går var jag på ett möte med många företagare, och jag vet att många andra också var där. Just långsiktighet i energipolitiken är helt avgörande för samhällets grundläggande funktioner, och vi måste bli bättre på detta.

Det civila samhället och försvaret måste leva tillsammans, och de är fullständigt beroende av varandra. Vi behöver också ett stärkt fokus på cyberförmåga och samhällets beredskap. Det gäller självklart livsmedelsbranschen, och även andra har lyft upp den frågan. Det är bra att vi äntligen har börjat ta steg mot att Sverige som helhet, och inte bara Centerpartiet, har förstått hur viktigt lantbruket är för vårt land. Det är inte ett särintresse utan ett helt grundläggande intresse för vårt land som säkrar att vi kan fungera i kris. Försvaret fungerar inte om inte samhället fungerar, och då är livsmedelssektorn och energisektorn två helt avgörande sektorer. Där måste vi bli bättre.

Fru talman! Det finns saker som vi inte behöver. Saker som vi inte behöver är till exempel militärer på våra gator som sätts in mot civila. Det är något vi inte behöver. Jag är också övertygad om att ÖB inte behöver att hans soldater tas ifrån honom för att leka poliser med något som de inte har förmåga att lösa på det sätt poliser konsekvent utbildas för att hantera.

Därför måste vi tydligt och konsekvent avslå Sverigedemokraternas förslag om att sätta in militären mot våra medborgare. Polisen och försvaret har olika uppgifter, och de löses på olika sätt. Försvaret har redan nu tillräckligt mycket på sin lott för att lösa uppgiften att skydda vårt land. De behöver inte samtidigt gå ut mot vår egen befolkning.

Man ska inte sätta in försvaret mot våra civila, mot Sveriges medborgare. Militära insatser mot civilbefolkningen är ett kännetecken för auktoritära stater som vi inte vill jämföra oss med. Ändå har SD väckt motioner om att sätta in militären mot civilbefolkningen – mot förorterna, såklart, som det sägs varje gång i medierna. Det är alltid mot förorten. Det är Malmös gator ni vill sätta in svensk militär på. Att lägga fram den typen av förslag är närmast föraktfullt mot Malmöborna, försvaret och polisen. Då har man inte förstått vikten av polisens arbete, vad de är utbildade för och hur de agerar. För att klara detta måste man ha den utbildning som krävs, och militärer tas bort från de uppgifter de redan har. Det är bokstaveligt talat ett livsfarligt förslag.

SD borde fokusera på att nyttja sin stora makt över regeringen till att i stället få till en bättre fungerande polis, till exempel mer pengar till Nationellt forensiskt centrum så att många av människorna i gängen faktiskt sätts i fängelse. Vi har arbetat för ett förslag om att återinföra en beredskapspolis, och det finns nu stöd för förslaget.

Jag anser också – som ett extra tillägg – att kravet på spridningstillstånd av ofarliga objekt hos försvaret bör tas upp så att vi kan få till en översyn. Då behöver inte Lantmäteriet fullständigt överbelastas av en mängd handlingar i stället för att fokusera på att stödja vårt land med snabba beslutstider.

Jag yrkar bifall till reservation 4.

Anf. 11 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag understryka vad jag sa i mitt anförande, nämligen att vi inte vare sig i utskott eller i beredning legat på om

insatser i förorter, Ådalen eller annat. Vi ser gråzonsproblemen som kan uppstå. Allt handlar inte om vapen. Det finns även andra områden där Försvarsmakten kan stödja civilsamhället, till exempel inom ledamotens område cyberhot. De är kanske ännu svårare att definiera.

Jag vill återigen vara tydlig med att vi inte anser att militären ska ta över ordningsuppgifter från den ordinarie polisen, utan den ska verka som en resurs inom de områden som inte täcks av lagstiftningen i dag.

Lagstiftningen är bra, precis som Peter Hultqvist tog upp. Men det handlar om förmågorna. Lagstiftningen utgör också en grund för att förmågorna ska finnas. Vi anser, återigen, att det finns kapabla jurister och en kapabel administration som kan ta fram och formulera dessa frågor på ett korrekt sätt så att vi inte råkar ut för de farhågor som båda har gett utrymme för.

Det var det här jag tydligt ville understryka.

Anf. 12 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för repliken.

Det är svårt när man säger en sak utanför kammaren och en annan sak i kammaren.

Jag kan återge vad Jimmie Åkesson har sagt: Militären ska kunna gå in i förorter vid upplopp. Vidare säger SD: Använd militären för att kuva upploppen. Detta var från maj 2022, inte så jättelänge sedan.

Man hade kunnat få uppfattningen att dessa motioner finns i förlängningen av det som SD säger i medierna. Så är det ofta med motioner i riksdagen, det vill säga att det finns ett sammanhang mellan det man säger och det man gör. Det kan vara så att SD inte har den uppfattningen, men det är så motioner fungerar – och det är så vi brukar hantera dem.

Efter det att personer i SD:s periferi har betalat människor för att elda upp koraner sker oacceptabla upplopp. Dem vill SD sedan kuva med militären. Ordet ”kuva” används här.

Jag tror ändå att det finns en förståelse hos SD:s ledamot att vi kan få uppfattningen att ni i era motioner framför vad ni säger i medierna. Det är jättebra om det inte är så, men jag undrar om ledamoten kan förklara sammanhanget mellan motionen om att använda militären civilt, kopplat till medborgarna, och det som sägs i medierna om att militären ska sättas in i förorterna.

Anf. 13 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Jo, absolut! Det här är en intressant fråga att gräva i och inte minst reda ut vad som är sagt och vad som är gjort.

Vad gäller koranupplopp och den så kallade SD-periferin vill jag påminna om att det inte var SD-personal i sig som betalade, utan det var fråga om personer utanför partiet. De är ingen del av Sverigedemokraterna, och det är intressant.

I övrigt delar jag uppfattningen att vi inte ska bråka om upplopp och annat. Det är en helt annan uppgift för en helt annan del av myndigheten, vill jag understryka. Det är uppgifter som vi arbetar med i försvarsutskottet och i Försvarsberedningen, och det är trots allt där som frågorna avgörs.

Anf. 14 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret, och jag tackar inte minst för att ledamoten från Sverigedemokraterna förtydligar att Sverigedemokraterna inte står för den politik som Sverigedemokraternas ordförande har uttryckt i medier vid ett flertal tillfällen. Då är det klarlagt! Jag tackar för det!

Då vet vi för framtiden att när SD:s ordförande säger att militärer ska sättas in mot medborgare i våra förorter i Malmö finns andra delar av SD som inte håller med. Jag hoppas att ledamoten vinner den kampen internt.

Anf. 15 REBECCA LE MOINE (MP):

Fru talman! Jag säger hej till kollegor som jag inte är van att arbeta med eftersom det här inte är mitt ordinarie utskott.

Jag kommer från Miljöpartiet, som är byggt utifrån rörelser för miljö, jämställdhet och fred.

Den situation vi befinner oss i nu, och hela ämnet om militären, handlar mycket om att tänka på det som är otänkbart och planera för att även det värsta kan hända. Utifrån mitt perspektiv väcker det här många tankar om resiliens. Vi har förstått att vi behöver isolera Ryssland. Jag är också tacksam över den enighet som Sveriges riksdag har visat i frågorna. Det gäller att sluta sponsra Ryssland och Putin genom gas och olja. Jag önskar att vi kunde gå ännu längre i den frågan.

På lång sikt handlar det om att vi bör bygga upp en resiliens vad gäller energi så att vi kan vara mer självförsörjande. Vi ska helt enkelt satsa mer på sol och havsbaserad vindkraft för att göra oss mer självförsörjande även på kort sikt.

Där finns det i dag målkonflikter som man behöver diskutera och ta i. Vi i Miljöpartiet menar att det kommunala vetot behöver reformeras liksom villkoren och tillstånden som ges till Försvarsmakten så att man inte sätter fälleben för en högre grad av självförsörjning av el.

Vi behöver se att vatten är en oerhört viktig resurs. Det är ingenting som vi kan ta för givet. Tidigare i debatten nämndes Vättern, som i dag försörjer 300 000 personer med dricksvatten. Antagligen kommer fler kommuner att ansluta. Det kan komma att bli 600 000 personer som är direkt beroende av vatten därifrån. Utan vatten har vi ingen säkerhet. Vi ska komma ihåg att det handlar om att försvara befolkningen. Därför tycker Miljöpartiet att det är relevant att titta på om försvaret och Försvarsmakten kan ha andra övningsställen än i och intill Vättern, som just är en dricksvattentäkt.

När man talar om förebyggande åtgärder har vi ju en pandemi bakom oss som jag hoppas att vi drar alla tänkbara lärdomar ifrån. En sådan lärdom handlar om att se till att de över huvud taget inte uppstår. Just nu kommer larm från flera håll om att fågelinfluensan också har börjat sprida sig till däggdjur, även till minkar. Det är oerhört allvarligt eftersom minkar och människor genetiskt sett är väldigt lika varandra. Det finns därför all anledning att tänka på det förebyggande arbetet mot pandemier och se minkfarmarna som inte bara en djurvälfrädsfråga utan även en säkerhetsfråga för att se till att vi aldrig behöver hamna i en situation där fågelinfluensan muterar och når oss.

Vi behöver också se till att vi får fungerande transporter. Vi måste investera i offentlig infrastruktur på det sätt som krävs även för kris- och krigstider. Vi behöver järnvägar som fungerar, och vi måste kunna lita på infrastrukturen. Den kommer att vara oerhört viktig.

Sist men inte minst måste den klimatanpassning som vi står inför göras utifrån ett säkerhetsperspektiv för vår egen befolkning.

Jag yrkar bifall till reservation 5 om målkonflikter.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 7.)

Prot. 2022/23:76

16 mars

Militära frågor

§ 5 Äldreomsorg

Äldreomsorg

Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU22

Äldreomsorg

föredrogs.

Anf. 16 MALIN HÖGLUND (M):

Fru talman! I dag debatterar vi socialutskottets betänkande 22 *Äldreomsorg*. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Fru talman! Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag. Äldre ska kunna åldras i trygghet med bibehållet oberoende. Äldre ska bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg samt erbjudas jämställd och jämlik vård och omsorg. En god hälsa ökar möjligheterna till att leva ett aktivt liv och ha inflytande över vardagen.

Fru talman! När man är pigg och rask funderar man kanske inte så mycket på det stöd och den hjälp som man kan behöva när hälsan försämras. Det är viktigt att få ha inflytande över sin vardag och få veta om vad som händer och när det händer. Man vill kunna påverka när hemtjänsten kommer på dagen eller vilka dagar man vill ha hjälp med exempelvis duschning eller handling. Dagens äldre har under hela livet kunnat styra och ställa över sina liv, och det vill de kunna fortsätta att göra. Det är också viktigt att äldre känner sig trygga i hemmet och med den personal som kommer hem till dem.

Fru talman! Vi har de senaste åren sett att hemtjänsten minskat något bland äldre. En förklaring kan vara coronapandemin. Men ett stort antal äldre är också friskare högre upp i åldern.

Fysisk aktivitet är viktigare ju högre upp i åldern vi kommer. Forskning visar att regelbunden balans- och styrketräning minskar risken för fall och fallskador. De flesta fallskador sker i hemmet. Risken för att falla och slå sig illa ökar med åldern. Förutom fysisk aktivitet är det också viktigt att se över hur det ser ut i hemmet. Man kan ta bort mattor eller lägga halkskydd under dem. Goda matvanor och rätt drycker, som ger både energi och näring, kan minska risken att man faller.

Under mina åtta år som socialnämndens ordförande i Mora gjorde jag kontinuerligt besök på boenden men även inom hemtjänsten. Personalen har en stor och betydande roll när de kommer hem till de äldre. De ser till

att måltiden är trevlig. Mat med olika färger ser trevligt ut på tallriken och ökar därmed också matlusten.

Fru talman! När man inte längre klarar sig i hemmet ska det finnas tillgång till särskilt boende för äldre eller trygghetsboenden för dem som vill. Under pandemin såg vi att ansökningarna till de olika boendeformerna minskade något. Kommunerna ser nu att det börjar gå uppåt igen.

Fru talman! Personalen har blivit hårdvaluta inom många branscher. Samtidigt finns det 1,3 miljoner människor som inte kan försörja sig själva genom att arbeta. Det är inte bara inom vård och omsorg som det behövs personal, utan det behövs inom alla branscher. Det är dessutom en utmaning att behålla personalen inom vård och omsorg, då andra arbeten där man inte behöver jobba på helger, kvällar och nätter kan locka. Majoriteten av den personal som arbetar inom äldreomsorgen är kvinnor även om det har blivit vanligare med män, vilket är bra för att få en jämställd arbetsplats. Personalkontinuiteten måste bli bättre inom äldreomsorgen.

Fru talman! Det är viktigt att personalen har rätt kompetens för att kunna ge en god vård och omsorg till äldre personer. Lika viktigt som det är att ha rätt kompetens i förskola och skola är det att ha rätt kompetens i äldreomsorgen. Regeringen har avsatt 4 miljarder kronor till landets kommuner årligen för att säkerställa god vård och omsorg för äldre personer och öka personalkontinuiteten. Personalkontinuiteten kan bidra till trygghet och oberoende för den äldre.

Fru talman! I dag talar vi mycket om AI och digitalisering, inte minst inom vård och omsorg. Tekniken har gett oss nya möjligheter som är till gagn för alla. För dem som känner sig otrygga eller har lätt att bli störda nattetid av hemtjänsten finns det möjlighet med nattkamera, något som har varit väldigt bra.

Sverige ska vara ett land där vi människor känner oss trygga. Att vara självständiga och kunna fortsätta bo kvar hemma i sitt eget hem är vad de flesta vill. Trygga äldre mår bättre.

Anf. 17 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för hennes anförande. Jag hörde att hon tog upp kompetensförsörjningen och att den är en utmaning.

I SKR:s personalprognos kan man se att det behövs enormt många fler medarbetare till kommuner och regioner under de kommande tio åren. Totalt behöver man anställa cirka 410 000 personer fram till 2031. Tittar man samtidigt på demografin ser man att antalet personer över 80 år ökar med nästan 50 procent under den här tidsperioden. Det kommer enligt SKR:s egna siffror att innebära att man behöver anställa drygt 30 procent mer personal under samma period.

Hur ställer sig ledamoten till en förlängning av Äldreomsorgslyftet efter 2023?

Anf. 18 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Mikael Dahlqvist.

Äldreomsorgslyftet blev inte en så bra satsning som det var tänkt. Jag var väldigt positiv till en början när det infördes. Men sedan såg vi att det var många som hoppade av. I och med att man var borta från arbetsplatsen för studier och vikarier togs in blev det inte riktigt så bra som det var tänkt.

Initialt var det många som började, men det var sedan väldigt många som slutade.

Nu kommer det en utvärdering av Äldreomsorgslyftet, och man får väl ta den i beaktande och se vad som står där. Jag tror att det behövs någonting annat, någon annan kombination, för vi behöver ha personal, som ledamoten Mikael Dahlqvist också nämnde. Det blir nästan ett glapp i äldreomsorgen. Ledamoten nämnde att 410 000 personer behövs till 2031, och samtidigt är många äldre. Ny teknik och annat kan kanske ta bort en del av behovet av ny personal, men inte hela.

Anf. 19 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för ditt svar, ledamoten Höglund. Äldreomsorgslyftet är en succé, påstår jag. Lyssnar man på de fackliga parterna, SKR, det vill säga Sveriges kommuners och regioners eget förbund, pensionärsorganisationer med flera får man höra att det är en succé. År 2021 påbörjade 6 000 personer utbildning till undersköterska eller vårdbiträde. Av dessa har 2 000 blivit färdiga. Vi får hoppas att de flesta börjar inom äldreomsorgen.

Fru talman! Vi har haft en pandemi, och man kan förstå att det har varit lite problem i och med att det har varit fokus på andra frågor. Men som sagt, ledamoten Malin Höglund, har jag fått en helt annan beskrivning av Äldreomsorgslyftet. Jag blir lite förvånad av att ledamoten inte tycker att det har varit en succé. Min fråga blir, fru talman, till ledamoten: Kan du ange vilka referenser och källor du har när du säger att Äldreomsorgslyftet har problem?

Anf. 20 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Fru talman! Jag var själv som sagt socialnämndens ordförande i åtta år. Jag var ute väldigt mycket i verksamheten. Jag hade också kontakt med andra kommuner runt om i Dalarna och i andra län. Initialt var det många som började gå utbildningar, men sedan blev det tyvärr många avhopp. Vad det beror på kanske vi kan få läsa i den utvärdering som kommer i slutet av mars.

Det är viktigt att vi utbildar personal. Vi behöver ha personal inom äldreomsorgen. Vi behöver vårdbiträden, undersköterskor och sjuksköterskor. Men vi får avvakta och se vad som händer och vad utvärderingen säger.

Anf. 21 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för ett bra anförande, Malin Höglund. Jag kan instämma i nästan allting som du tog upp i talarstolen om hur svensk äldreomsorg bör se ut framöver. Du gav en väldigt bra beskrivning av många olika delar. Det handlade om kompetensförsörjningen, innehållet i omsorgen och det förebyggande arbetet.

Det jag däremot saknade i ditt anförande var de konkreta förslagen, så när som på förslagen om pengarna för att bygga på kompetensförsörjningen framöver. Det är inte pengarna som är det stora problemet utan tillgången till personal. Där saknades det konkreta förslag.

Nu företräder du ju ett av regeringspartierna, och regeringen sitter i dag med både en sjukvårdsminister och en äldreminister. Då kunde man kanske förvänta sig lite fler konkreta förslag och tydliga ingångar i vad man har tänkt göra under mandatperioden. Hittills har det varit väldigt tyst inom äldreomsorgens område.

En av de bitar som du lyfte var som sagt det förebyggande arbetet. Vi vet att vi genom ett bra förebyggande arbete kan se till att de äldre håller sig friska längre upp i åren, undviker sjukdomar och inte behöver komma in på äldreboende lika tidigt. Det kan handla om att ha hälsosamtal. Det kan handla om att ha ett tydligt nationellt vaccinationsprogram även för de äldre. Men jag hörde ingenting om det.

Min fråga till Malin Höglund är: Vilka konkreta förslag har regeringen tänkt driva vad gäller det förebyggande arbetet inom äldreomsorgen?

Anf. 22 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Christofer Bergenblock för frågan. Det finns en utredning som heter *Vilja välja vård och omsorg – En hållbar kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre* och som nu bereds inom Regeringskansliet. Det gäller också att hålla sig pigg som äldre. Våra pensionärsorganisationer, som finns runt om i Sverige, spelar en väldigt stor roll för att våra äldre ska få känna sig som en del av ett sammanhang. Det erbjuds olika utflykter och annat. Det gör också att man håller sig friskare och mer alert. Min egen mamma är medlem i en av dem. Fysisk aktivitet är väldigt viktigt för att hålla sig pigg och kry.

Kompetensförsörjningen är, precis som jag sa, en utmaning för alla branscher. Det är lika svårt att få tag i förskollärare och lärare som det är att få tag i undersköterskor och vårdbiträden. Vi har i dag 1,3 miljoner människor som inte kan försörja sig själva och som borde kunna komma in på arbetsplatser.

Anf. 23 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Du landade i kompetensförsörjningen igen, Malin Höglund. Den är en utmaning som vi gärna kan diskutera. Det jag hade velat höra lite mer om var just de konkreta förslagen kring det förebyggande arbetet, som är så viktigt och som i sig gör att vi kan spara personalresurser och pengar i slutändan men framför allt se till att våra äldre mår bättre och får ett långt och bra liv.

Pensionärsorganisationerna fyller en väldigt viktig funktion. Det råder inget tvivel om det. De får i huvudsak stöd från kommunerna för det arbete de bedriver. Att uppmuntra till fysisk aktivitet är en jätteviktig del i det här arbetet.

Från Centerpartiet har vi ett förslag om att ta fram ett äldrehälsovårdsprogram på samma sätt som vi har barnhälsovårdsprogram, det vill säga se till att man på nationell nivå har ett övergripande ansvar och en övergripande syn på hur vi ska främja äldres hälsa. I ett sådant hälsovårdsprogram kan det ingå hälsosamtal, som ska främja det friska och förebygga sådant som kan resultera i sjukdomar. Det kan då föras diskussioner om matvanor, livsstil, sociala kontakter med mera. Vi ser också att det finns behov av ett vaccinationsprogram inom äldrehälsovårdsprogrammet, så att man tar tag i vaccinationen av de äldre på samma sätt som man gör med barn och erbjuder gratisvaccination till dem som är över 70 år.

Detta är frågor som vi har varit rätt överens om mellan våra partier tidigare, även om vi kanske inte använt just uttrycket äldreomsorgsprogram. Mina avslutande frågor till Malin Höglund är: Hur ställer du, Moderaterna och regeringen er till den formen av förslag? Har ni andra konkreta förslag för att på nationell nivå arbeta med att förebygga ohälsa bland äldre?

Anf. 24 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Fru talman! Det förebyggande arbetet sker i dag i kommunerna. Jag har själv varit med och tagit beslut i vår kommun om att tidigt vara ute och ha de här samtalen med äldre – om jag inte minns fel var det vid 70 års ålder. De samtalen är väldigt bra, för då kan man också ställa frågor om ensamhet och sådant. Äldrecentraler är någonting som har diskuterats, även i mitt län, men på regeringsnivå har vi vad jag kan minnas inte haft den frågan uppe.

Det förebyggande arbetet är otroligt viktigt. Man kan göra det på olika sätt, men det ligger väldigt mycket på kommunerna, tycker jag.

Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN:

På förekommen anledning under debatten vill jag påminna om den svenska parlamentariska sed som innebär att talare bör använda för- och efternamn när de omnämner andra talare. Det innebär att direkta tilltal mellan talarna, till exempel att man säger du eller ni till varandra, inte ska förekomma.

Anf. 26 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Dagens betänkande handlar om äldreomsorgsfrågor i stort. Cirka 40 motionsyrkanden från allmänna motionstiden ska debatteras och senare beslutas om.

Glädjande är att vi blir allt piggare och äldre i vårt land. Medellivslängden har ökat stadigt i Sverige under de senaste årtiondena. Enligt prognoser kommer antalet personer över 80 år att öka med nästan 50 procent till 2031. Allt fler klarar att ha ett aktivt liv och jobba längre. Det är en framgång för vårt välfärdssamhälle. Samtidigt kommer det att ställa stora krav på vårt lands äldreomsorg.

Fler äldre med större behov kommer att kräva mer resurser och mer personal, och det i en situation när man redan i dag ser stora svårigheter för verksamheterna att rekrytera. Personalförsörjningen är och kommer att bli en än större utmaning under åren som kommer. Det krävs ett nytt synsätt inom äldreomsorgen där personal uppvärderas och kompetens premieras. Under alltför lång tid har äldreomsorgspolitik handlat om att effektivisera genom att pressa personal hårdare med allt mindre uppskattning. Den tiden måste vara över nu.

Fru talman! Den förra, S-ledda regeringen påbörjade satsningar för att lyfta, trygga och modernisera den svenska äldreomsorgen. Det handlade om ny lagstiftning och om resurser. Den socialdemokratiska regeringen införde genom budgetpropositionen 2021 ett sektorsbidrag på äldreomsorgens område som omfattade cirka 4 miljarder kronor per år och som skulle fördelas specifikt på äldreomsorgens område och gå till insatser som höjer kvaliteten.

Socialdemokraterna införde också ett äldreomsorgslyft på cirka 2 miljarder kronor per år. Vi säkrade titeln undersköterska och såg till att äldre med hemtjänst fick rätt till en fast omsorgskontakt. Vi införde en nationell anhörigstrategi samt ett nationellt kompetenscentrum för äldreomsorg på Socialstyrelsen. Jag vågar säga att mer hände inom den nationella äldreomsorgspolitikerna än vad som hänt på de senaste decennierna, men det är inte nog. Det var bara en början.

Fru talman! Jag vill lyfta fram några saker i vår kommittémotion som vi socialdemokrater vill införa.

Den förra regeringen tillsatte 2020 en utredning med uppdrag att föreslå en särskild äldreomsorgslag. Vårt syfte var att säkra långsiktiga förutsättningar för svensk äldreomsorg samt säkra tillgången till god medicinsk vård. I somras lämnade utredaren över sitt betänkande *Nästa steg – ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer* med förslag på en äldreomsorgslag med särskilda bestämmelser om vård och omsorg för äldre.

Jag utgår från att regeringen skyndsamt kommer tillbaka till riksdagen med skarpa förslag. Det är viktigt. Framtidens äldreomsorg kan inte vänta.

Fru talman! Vi socialdemokrater yrkar också på att Äldreomsorgslyftet förlängs. Det är en satsning som verkligen levererar! Den statliga satsningen initierades 2020 och syftar till att höja kompetensen i äldreomsorgen, stärka vårdpersonalens position samt bidra till kommunernas kompetensförsörjning. Det är en miljardreform som ger ny och befintlig personal möjligheter att utbilda eller vidareutbilda sig på betald arbetstid.

Äldreomsorgslyftet fyller på och breddar kompetensen. Under 2021 påbörjade över 6 000 personer utbildningen till vårdbiträde eller undersköterska. Över 2 000 av dem avslutade studierna med godkända betyg, och förhoppningsvis jobbar de nu inom äldreomsorgen. Personalen är vår viktigaste resurs. Men i regeringens budgetdokument står det att reformen upphör den 31 december i år.

Fru talman! Redan innan pandemin såg vi socialdemokrater stora brister inom äldreomsorgen, och de tydliggjordes under pandemin. Jag har i mitt anförande hittills berört bristen på kompetens och resurser. I Coronakommissionens rapport konstateras också brister i samordningen mellan regioner, kommuner och stat. Det krävs stora förändringar i styrningen av äldreomsorgen, inklusive den medicinska vården.

Jag tror att en kommande äldreomsorgslag kommer att lösa en del av problemen, framför allt genom att den medicinska kompetensen höjs på särskilda boenden och i hemtjänsten. Men även här pekar Coronakommissionen tydligt på behovet av högre bemanning, ökad kompetens och rimliga arbetsförhållanden – helt enkelt bättre villkor inom äldreomsorgen. Det kommer att förbättra personalkontinuiteten, som i sin tur ger bättre kvalitet och ökad trygghet för de äldre.

Fru talman! Sammanfattningsvis är äldreomsorgen en viktig fråga för samhället, och den måste tas på allvar. Mer resurser och personal behövs för att erbjuda de äldre en värdig och trygg vård och omsorg på ålderns höst. Det behöver skapas en äldreomsorg som tar hänsyn till den enskildes behov och önskemål – en omsorg som verkligen möter de äldres behov. Det är viktigt att regeringen inte drar ned på reformtakten. Ta vid där vi socialdemokrater slutade, och fortsätt arbetet med att stärka den svenska äldreomsorgen!

Socialdemokraterna står bakom samtliga reservationer, men för tidsvinning yrkar jag endast bifall till reservation 16 under punkt 8, Förlängning av Äldreomsorgslyftet.

Prot. 2022/23:76
16 mars

Äldreomsorg

Anf. 27 DAN HOVSKÄR (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslagen i utskottets betänkande.

Sveriges äldre förtjänar en äldreomsorg i världsklass. Därför föreslår vi kristdemokrater kraftfulla reformer för att skapa en trygg och värdig äldreomsorg. Det kräver att personalen inom äldreboenden har goda villkor, att de äldre ska kunna garanteras en äldreboendeplats, att pensionärernas ekonomi förbättras och att de äldres möjligheter till gemenskap stärks. Vi kristdemokrater vill bygga ett samhälle där människor kan åldras i trygghet och med värdighet. Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande över sin vardag, bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg.

Många äldre vill bo kvar i sitt hem så länge som möjligt. Samtidigt finns det en stor grupp äldre som känner att de behöver en annan boendeform men som nekas en plats. Biståndsbedömningarna har blivit hårdare. Kristdemokraterna vill därför införa en äldreboendegaranti där varje person över 85 år har lagstadgad rätt att få en plats på ett anpassat boende när och om de vill. Vi föreslår också ett investeringsstöd för att få fram fler äldreboendeplatser och nya trygghetsboenden.

Socialstyrelsen har pekat på stora kompetens- och rekryteringsbrister inom områdena geriatrik och gerontologi. Det är därför angeläget att den geriatriska kunskapen ökar och att vården av äldre stärks – den måste präglas av högsta kvalitet oavsett var i landet man bor.

Det råder arbetskraftsbrist inom äldreomsorgen samtidigt som gruppen äldre över 85 år förväntas öka. Krafttag krävs för förbättrade villkor för personalen inom äldreomsorgen och för att stärka möjligheten att rekrytera mer personal. Det är bråttom att minska förekomsten av delade turer och att ordna avlastning för cheferna inom äldreomsorgen. Fler utbildningsmöjligheter behövs också.

Det behövs mer medicinsk kompetens inom äldreomsorgen, menar vi kristdemokrater. Därför vill vi att det bland annat anställs fler sjuksköterskor inom äldreomsorgen.

Regeringens mål i enlighet med budgeten för 2023 är att äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag. Äldre ska kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende. Äldre ska bemötas med respekt. Äldre ska ha tillgång till god vård och omsorg, och äldre ska erbjudas jämställd och jämlik vård och omsorg.

För detta har regeringen tillfört drygt 4 miljarder kronor, som avsätts för initiativ för ökad kvalitet inom vård och omsorg av äldre.

Utvecklingsområden som regeringen avser att satsa mer på är fortsatt hur man kan stärka bemanningen och kompetensen. Införandet av skyddad yrkestitel för undersköterskor kan eventuellt bidra till detta. Fortsatta utmaningar runt om i landet är hur äldre ska kunna erbjudas en jämlik vård.

Fru talman! Vad mer har regeringen gjort hittills på detta område? Jo, man har stärkt arbetet med demens genom att avsätta 8 miljoner kronor i en ny satsning. Projekt ska ge stöd till kommuner och regioner i arbetet

med att åstadkomma en sömlös vård och omsorg genom hela sjukdomsförloppet.

Regeringen satsar också 50 miljoner kronor på att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre. Pengarna ska bland annat användas till projekt som ska underlätta för äldre att delta i sociala och hälsofrämjande aktiviteter. Det är en mycket viktig och bra satsning som gör skillnad, tycker vi kristdemokrater. Man satsar också på gemenskap för att främja äldres hälsa genom äldresamtal i alla kommuner samt digitala hjälpmedel som kan bryta isolering.

Regeringen stärker det förebyggande arbetet mot fallolyckor bland äldre genom en informationssatsning gentemot kommuner och regioner.

Fru talman! Mycket är alltså på gång, och som jag sa i min inledning: Vi kristdemokrater vill bygga ett samhälle där människor kan åldras i trygghet och värdighet och ha tillgång till god vård och omsorg.

Anf. 28 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Dan Hovskär, för anförandet! Jag noterade att ledamoten pratade mycket om kvalitet och om att det behövs mer personal, framför allt sjuksköterskor.

I mitt anförande lyfte jag också fram behovet av resurser, framför allt resurser för att skapa möjligheter att lösa kompetensförsörjningen. Vi socialdemokrater har i vår budgetmotion föreslagit dubbelt så mycket pengar till välfärden.

Häromdagen fick vi gemensamt i utskottet en föredragning av Riksrevisionens rapport om lex Sarah och lex Maria, som beskriver missförhållanden inom vård av och omsorg om äldre. Vården av och omsorgen om äldre har stora utmaningar. De personer som får insatser inom äldreomsorgen är sjukare i dag än för tio år sedan. En övergripande slutsats i rapporten, fru talman, är att statens insatser är otillräckliga. Där är staten, framför allt regeringen, ytterst ansvarig.

Min fråga till ledamoten Dan Hovskär är om ledamoten instämmer i min problembeskrivning.

Fråga nummer två är om ledamoten som regeringsföreträdare kommer att se till att mer resurser avsätts specifikt för äldreomsorgen i kommande budget.

Anf. 29 DAN HOVSKÄR (KD) replik:

Fru talman! Vi fick den här rapporten i veckan. Den beskriver hur verkligheten ser ut på många håll.

Vi kristdemokrater har just äldreomsorgen som en prioriterad fråga. Vi ser bristerna som finns ute i landet, och vi har rätt många olika förslag för att komma in med förbättringar.

Jag står bakom regeringens politik, men vi kristdemokrater vill gärna satsa ännu mer på äldreomsorgen och kämpar för att få mer resurser till det här området. Ledamoten kan alltså vara säker på att vi kristdemokrater kommer att lyfta fram de här frågorna och försöka få till ännu fler satsningar inom området.

Sedan får vi titta på exakt hur vi ska närma oss delarna som det står om i rapporten som vi fick. Det får vi återkomma till och analysera lite djupare.

Anf. 30 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten Dan Hovskär, för svaret!

Det är glädjande att ledamoten delar uppfattningen att det behövs mer pengar till äldreomsorgen. Jag tvivlar inte heller på ledamotens vilja och intention. Sedan måste ju ledamoten få med sig sitt eget parti och framför allt regeringen på den här resan.

Vi befinner oss i en extremt extraordinär situation. Först kom pandemin för ett par år sedan. Vi kanske fortfarande dras lite grann med pandemins effekter, fru talman. Sedan kom kriget i Ukraina. Nu har vi dessutom fått inflation, tvåsiffrig, och räntorna är på väg upp.

Det här innebär att framför allt kommunerna, som i första hand ansvarar för äldreomsorgen i vårt land, börjar gå på knäna. Vi kommer att se en betydande resursbrist redan under hösten, tror jag, och säkert under nästa år.

Socialdemokraterna har i sin budgetmotion för det här budgetåret som sagt fördubblat anslaget jämfört med regeringens när det gäller pengar till den generella välfärden.

Min fråga till ledamoten Dan Hovskär är om regeringen verkligen kommer att prioritera upp äldreomsorgen och ge de resurser som krävs. Vi ser ju redan i samarbetsavtalet mellan partierna som styr regeringen, Tidöavtalet, många andra reformer som kostar oerhört mycket pengar. Finns det pengar över till äldreomsorgen?

Anf. 31 DAN HOVSKÄR (KD) replik:

Fru talman! Ja, vi står inför stora utmaningar i Sverige. Vi har en arbetslöshet som ökar. Vi har stora utmaningar när det gäller inflationen och ekonomin för både kommuner och regioner och för staten. Vi har mycket att göra i många olika delar.

Sedan handlar det om att göra rätt saker. Det handlar om att försöka minska inflationen, vilket är en mycket viktig del för ekonomin och Sverige som helhet för att komma på fötter igen snabbare. Därför är det en oerhört viktig fråga. Det handlar också om hur vi använder våra skattemedel på rätt sätt.

Vi kristdemokrater menar att vård och omsorg är en viktig del att satsa mycket på. Vi satsar mycket på vården, och vi satsar mycket på äldreomsorgen. Därför är, som jag sa tidigare, en av våra intentioner att jobba för att se hur vi kan få in mer medel till äldreomsorgen framöver.

Anf. 32 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Tack, Dan Hovskär, för ditt anförande! Jag instämmer fullt ut i att man i Sverige måste kunna åldras i trygghet och värdighet.

Jag delar också ledamotens ambition om kraftfulla reformer inom det här området. Däremot kanske jag inte håller med om att vi har sett dessa kraftfulla reformer föreslås från regeringens sida.

Jag tycker att Dan Hovskär tog upp många viktiga frågor i sitt anförande, bland annat vad gäller kompetensförsörjningen och innehållet i äldreomsorgen. Inte minst tog ledamoten upp att det behövs hälsosamtal också för våra äldre. Jag hoppas att vi kan kroka arm och driva den frågan.

Ledamoten lyfter också upp behovet av mer medicinsk kompetens och fler sjuksköterskor på våra äldreboenden, och i den frågan håller jag med. Vi behöver inte bara fler personer med medicinsk kompetens, utan vi behöver också bättre förutsättningar på våra äldreboenden att nyttja den medicinska kompetens som finns. I dag går en tydlig skiljelinje mellan vad som får göras på våra sjukhus och vad som får göras i hemsjukvården. Mer avancerad sjukvård behöver kunna bedrivas även i hemmen, antingen på särskilt boende eller hemma hos personer.

Min fråga till Dan Hovskär är: Varför har regeringen, som har både en sjukvårds- och en äldreminister, ännu inte tagit initiativ för att stärka möjligheten till avancerad sjukvård i hemmet?

Anf. 33 DAN HOVSKÄR (KD) replik:

Fru talman och ledamoten Christofer Bergenblock! Det är rätt stora processer som är igång. Den nuvarande regeringen har nu suttit i snart sex månader, och vi har många processer igång. Många av de olika delarna utreds. Man behöver titta över stora strukturer från början.

Inom hälso- och sjukvården nämns just personcentrerad vård. Det måste vi också titta på – samma synsätt skulle kunna tillämpas även inom äldreomsorgen. Kristdemokraterna tycker att det skulle kunna vara en spännande del. Det innebär att man kan vara med och forma sitt liv genom hela livet. Det är inte bara äldreomsorg man behöver, utan det kan även handla om andra delar, som samhällsbyggnadsfrågor, pensionssystemet, civilsamhällets olika bidrag och så vidare. Det är alltså lämpligt att titta på många olika delar och bredda synen på dessa olika frågor.

Man tittar alltså på och utreder många olika delar framåt. Rätt många utredningar har nu startats, så vi får återkomma i dessa frågor.

Anf. 34 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Dan Hovskär! Jag har inte uppfattat att det pågår en utredning gällande hemsjukvården och möjligheterna där, men jag hoppas att det stämmer.

Redan i Coronakommissionens slutbetänkande lyftes problemet med bristen på tillgång till avancerad sjukvård på våra äldreboenden, i första hand; samma problem finns även hemma hos människor som har tillgång till hemsjukvård i dag. I stället är det väldigt många som tvingas ut på våra vägar för att med ambulans transporteras miltals från sitt särskilda boende till ett sjukhus, för att där genomgå inte alltid så avancerad sjukvård. Det kan handla om blodtransfusioner, vätskehöjande dropp, intravenös antibiotika och liknande som man behöver men som likaväl skulle kunna ges på äldreboendet eller direkt i hemmet, med den teknik och den personal vi har i dag.

Från Centerpartiets sida ser vi ett stort behov av att likställa hemsjukvården med den övriga sjukvården för att få möjlighet att bedriva mer avancerad sjukvård även i hemmet, precis som utredningen har visat och Coronakommissionen också kom fram till.

Min fråga till ledamoten Hovskär är därför avslutningsvis: Vad avser regeringen att ta för initiativ för att driva på i frågan om mer avancerad sjukvård i hemmet?

Anf. 35 DAN HOVSKÄR (KD) replik:

Fru talman och ledamoten Christofer Bergenblock! Vi kristdemokrater har under en längre period pratat om hur vi skulle kunna göra med läkartillgången också på kommunal nivå. Tillgången till läkare inom kommunal hälso- och sjukvård behöver, anser vi, tittas på och stärkas för att äldre och anhöriga ska kunna känna sig trygga och för att korrekta medicinska bedömningar av sjukvårdsbehovet ska kunna göras, som du var inne på. Vi anser att detta bäst skulle kunna göras om den tid som avdelats för primärvårdens läkarinsatser inom äldreomsorgen utökades så att det fanns tillräcklig tid för att göra de medicinska bedömningar som krävs för att följa upp arbetet tillsammans med hela vårdteamet.

Man kan alltså se på detta från lite olika håll. Men det är frågor som Kristdemokraterna tycker är viktiga och kommer att lyfta upp vidare.

Anf. 36 CARITA BOULWÉN (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag SoU22 om äldreomsorgsfrågor. Att Sveriges äldre får en trygg och värdig ålderdom är för oss i Sverigedemokraterna en av de högst prioriterade frågorna. Äldre ska ha möjlighet att leva ett rikt liv präglat av oberoende och självständighet, under trygga förhållanden och med respekt för självbestämmande och integritet. De ska känna delaktighet och gemenskap och bemötas med respekt.

Vi i Sverigedemokraterna har under många år drivit bland annat frågan om en äldreminister i Sveriges riksdag just eftersom vi anser att dessa frågor är oerhört viktiga och ska ligga högt på agendan. Den nuvarande högerregeringen har nu, vilket är glädjande för Sverige och svenska folket, fått en sådan.

Fru talman! De som genom ett långt liv bidragit till att bygga upp Sveriges välfärd ska också få allra bästa tänkbara vård och omsorg när behov uppstår – en äldreomsorg av världsklass, oavsett var i landet man bor, med möjlighet att själv välja vem som ska utföra den. Vi anser därför att LOV bör göras obligatorisk i alla landets kommuner för att öka valfriheten och även stärka kvaliteten.

Vården och omsorgen ska präglas av trygghet, kontinuitet och lättillgänglighet och utgå från den äldres behov. Vi ser därmed ett stort behov av att se till att särskilda boenden är bemannade dygnet runt och att en samordnad individuell plan upprättas från dag ett för att säkerställa att rätt insatser görs från början. Vi vill inte att omsorgstagaren ska möta orimligt många olika medarbetare. Det ska vara kontinuitet, och man ska känna sig trygg med den personal som kommer. Vi anser också att den geriatriska kunskapen behöver säkerställas.

Jag är stolt och glad över att Sverigedemokraterna tillsammans med övriga Tidöpartier kommit överens om viktiga reformer som kommer att öka patientsäkerheten och höja de grundläggande kraven inom äldreomsorgen. Äldre förtjänar som sagt en omsorg av världsklass i ett välfärdsland som Sverige. Omhändertagandet av de mest sköra och sjuka äldre får aldrig försummas.

Språkkrav för personal inom äldreomsorgen är för oss en mycket angelägen fråga, och förslag om hur detta ska kunna genomföras och implementeras i svensk lag ska nu utredas. Språkets vikt kan inte nog understrykas. Språkförbistring kan få mycket allvarliga konsekvenser: utebliven eller felaktig vård, ökad risk för skador och risk för allvarliga missförhåll-

landen. Personalen måste kunna kommunicera, läsa, förstå och själv dokumentera på svenska. Detta är grundläggande för en trygg och säker äldreomsorg och en förutsättning för en fungerande arbetsmiljö – både ur ett vård- och omsorgsperspektiv och ur ett medarbetarperspektiv.

De flesta övriga riksdagspartier har nu vaknat tillräckligt för att se att det som Sverigedemokraterna länge har drivit gällande språkkrav är viktigt och en angelägen fråga, vilket är mycket glädjande.

Fru talman! Vi har otroligt många fantastiska medarbetare runt om i landet, som dagligen sliter för att göra sitt allra bästa inom vården och omsorgen. Tyvärr har rapporter om allvarliga brister inom äldreomsorgen avlöst varandra genom åren. Att det sedan länge funnits strukturella problem är nog de flesta överens om; det tydliggjordes inte minst under pandemin. Personalen måste få tillräckliga och rätt resurser och verktyg – där har det minst sagt brustit.

Både Ivos och Socialstyrelsens granskningar har upprepade gånger visat på allvarliga brister i äldreomsorgen i så gott som alla Sveriges kommuner, bland annat vad gäller vård i livets slutskede, läkemedelshantering, kompetens och personalens kunskaper i svenska språket, vilket naturligtvis innebär en patientsäkerhetsrisk. Samtidigt riktas kritik mot Ivo som tillsynsmyndighet för att utvärderingar och uppföljningar inte görs i den utsträckning som krävs för att nå förbättringar där det finns brister.

Riksrevisionens nyligen framtagna rapport pekar dessvärre också på att vårdskador och missförhållanden med stor sannolikhet är kraftigt underreporterade. Den nationella styrningen av kvalitet i omsorgen om äldre behöver stärkas. Så här får det inte vara!

Vi i Sverigedemokraterna anser att äldre i behov av vård och omsorg bör ges en starkare ställning. Vi menar att begreppet ”skälig levnadsnivå” inte är gott nog utan ska fasas ut och ersättas med ”goda levnadsvillkor”. Vi vill också i lag tydligt stärka äldres rättigheter.

Vidare anser vi att regeringen bör se över möjligheten att införa krav på att det i varje kommun ska finnas en äldreombudsman som uppmärksammar och tar vara på äldres intressen och behov.

Fru talman! Låt mig vara tydlig: Regeringen och Sverigedemokraterna har rivstartat arbetet med att stärka insatserna för äldre under de få månader som passerat med det nya styret. Vi gör bland annat extra satsningar för att motverka ofrivillig ensamhet hos äldre. Det handlar exempelvis om att kommunerna kan starta, förbättra eller utöka arbetet med hälsosamtal.

Fru talman! Jag är glad över att Sverigedemokraterna tillsammans med övriga samarbetspartier i Tidöavtalet har enats om att utarbeta och genomföra en rad politiska reformer för att komma till rätta med brister inom svensk hälso- och sjukvård och förbättra arbetsmiljön och kompetensförsörjningen för landets hälso- och sjukvårdspersonal.

Personalen är hälso- och sjukvårdens viktigaste resurs. Jag vill verkligen rikta ett stort tack till alla medarbetare runt om i landet. Utan dem har vi ingen välfärd. Men ett tack räcker såklart inte, så en av regeringens och Sverigedemokraternas prioriterade frågor är att lösa de bemanningsproblem som hälso- och sjukvården har. Arbetet med att säkra kompetensförsörjningen är långsiktigt, och för att klara behoven i hela landet anser regeringen att det nationella åtagandet gällande kompetensförsörjningen behöver stärkas.

Vi ser stor brist på personal i samtliga regioner, och vi måste på riktigt rusta upp arbetsvillkoren inom all sjukvård och i synnerhet inom äldreomsorgen. Tidöpartierna arbetar aktivt med att stärka kompetensförsörjningen i landet för att vårdyrket ska vara ett attraktivt yrke dit människor aktivt väljer att söka sig.

Fru talman! I det betänkande vi nu debatterar vill vi i Sverigedemokraterna stärka arbetet ännu mer. Jag vill därför säga att vi ställer oss bakom alla våra reservationer, men jag vill särskilt yrka bifall till reservation 39 om hälsoförebyggande arbete. Vi behöver tillse att det satsas på fler förebyggande insatser för att öka andelen äldre med bibehållen hälsa och minimera riskerna för både fysisk och psykisk ohälsa och även minska belastningen på sjukvården.

Jag skulle kunna stå här länge och prata om alla satsningar som vi i Sverigedemokraterna vill göra inom äldreomsorgen – det handlar om demensbyar, nutrition och måltider, bland annat – men tiden räcker tyvärr inte till. Jag har redan dragit över min talartid rejält, så jag stannar här. (Applåder)

Anf. 37 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! När jag lyssnar på Carita Boulwéns anförande tycker jag att hon låter precis likadant som samtliga regeringspartiers företrädare här i kammaren i dag: Vi ska ha en äldreomsorg i världsklass, personalen är vår viktigaste resurs, vi behöver stärka kvaliteten och så vidare. Jag delar den uppfattningen. Jag instämmer i stort sett i det mesta som sagts från talarstolen hittills under denna debatt.

Men vi kommer alltid till den fråga som jag saknar: Hur ska man finansiera allt man önskar? Regeringen valde tillsammans med SD i sin budget att sänka skatten för de mest höglönlade i detta land. Dessa pengar – miljarder – kunde ha gått till exempelvis äldreomsorg.

Vi vet att äldreomsorgen och kommunerna börjar gå på knäna. Vi vet att det är en enorm kompetensbrist. Ska man få mer personal måste man förbättra arbetsmiljön och arbetsvillkoren. Man måste öka bemanningen och satsa på utbildning. Allt detta kostar pengar.

Fru talman! Min enkla fråga till ledamoten Carita Boulwén är: Hur ska ni finansiera alla era önskedrömmar?

Anf. 38 CARITA BOULWÉN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Mikael Dahlqvist, för din fråga!

Önskedrömmar talas det om här. Jag skulle nog snarare påstå att det är Socialdemokraterna som först nu dubblar sina utgifter på vissa områden. Man kan ju fråga sig vad ni har gjort under de år ni suttit i regeringsställning. Då har ni inte satsat dessa summor i alla fall. Det känns som om Socialdemokraterna verkligen gör sig bäst i opposition.

Jag tycker att vi tydligt har visat att vi är beredda att ta ansvar. Vi tänker säkerställa att vi får ordning på den hälso- och sjukvård som har raserats under den tid som Socialdemokraterna har suttit vid makten.

Anf. 39 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Carita Boulwén, för ditt svar! Jag fick ju egentligen inget svar på frågan jag ställde. Min fråga var väldigt enkel: Hur tillför ni mer resurser till äldreomsorgen?

Sedan kanske Carita Boulwén har missat den tidigare regeringens satsningar. Det är historiska satsningar som gjordes på välfärden. Det handlar om miljardbelopp. Tack vare dessa satsningar finns det ett visst överskott i regioner och kommuner, som nu håller på att ätas upp. Men redan i slutet av detta år och under nästa år kommer man i kommunerna att tvingas till antingen rejäla skattehökningar eller nedskärningar.

Carita Boulwén påstår att Socialdemokraterna inte har satsat på välfärden. Jag skulle vilja be henne att fundera på var hon har fått de uppgifterna från.

Min fråga kvarstår: Hur tänker regeringen tillsammans med samarbetspartiet SD se till att öka resurserna? Det behövs mer. De äldre blir fler, och konkurrensen om personalen ökar. Kan ledamoten ge något förslag för att råda bot på detta i nästkommande budget?

Anf. 40 CARITA BOULWÉN (SD) replik:

Fru talman! Om jag inte missminner mig debatterar vi i dag äldreomsorgen. Vi har inte någon budgetdebatt. Den får vi återkomma till längre fram.

I vårt förslag till budget ser ledamoten att vi gör otroligt mycket satsningar. Tidigare debattörer har också lyft fram detta. Det är mitt svar på ledamotens fråga.

Socialdemokraternas resonemang, att man alltid ska stoppa in mer pengar när man ser att något inte fungerar, är inte alltid lösningen. Man får hitta andra lösningar. Där är vi innovativa. Vi kommer att hitta sätt att förbättra hälso- och sjukvården och förbättra för personalen och för dem som behöver.

Anf. 41 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Tack, Carita Boulwén, för anförandet! Jag instämmer i mycket av det som ledamoten tog upp i talarstolen och håller med om vikten av äldreomsorgen.

Ledamoten drog över tiden med en minut. Det måste anses vara fullt acceptabelt när det är en så viktig fråga som vi debatterar.

Ledamoten säger att det är en av de absolut viktigaste frågorna för Sverigedemokraterna. Ledamoten hänvisade också till Tidöavtalet. Jag har ju haft anledning att läsa det ett antal gånger sedan det presenterades. Det är 62 sidor långt, och av de 62 sidorna ägnas tre sidor åt hälso- och sjukvården. På de tre sidorna ägnas ett textstycke åt äldreomsorgen. Det textstycket handlar inte om innehållet i äldreomsorgen utan om att ställa krav på språkkunskaper hos personalen i äldreomsorgen. Ett enda stycke text ägnas alltså åt vad som skulle vara en av de absolut viktigaste frågorna!

Det kan ju vara så att Sverigedemokraterna helt enkelt är dåliga förhandlare, men med tanke på andra delar av Tidöavtalet lockas man inte riktigt att tro det. Andra så kallade hjärtefrågor för Sverigedemokraterna har ju fått väldigt mycket utrymme.

Jag ställer mig en fråga, och den ställer jag också till ledamoten: Varför är äldreomsorgen det minst prioriterade området över huvud taget i Tidöavtalet?

Anf. 42 CARITA BOULWÉN (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Christofer Bergenblock, för frågan! Ja, vi kan gärna diskutera Tidöavtalet, vad som står i det och hur mycket inflytande vi har haft. Vi hör ju ganska ofta i denna kammare att det är Sverigedemokraterna som är vinnare i detta avtal. Som ledamoten konstaterar står det dock inte särskilt mycket om sådant som vi har avtalat vad gäller äldreomsorgen. Det är språkrav, och sedan är det möjligheten att anställa kommunala läkare ute i kommunerna.

Sverigedemokraterna har desto mer satsningar på just äldre, som jag nämnde i mitt anförande. Vi står alltså inte utan förslag även om vi inte fått igenom det i denna omgång, i vårt avtal med övriga Tidöpartier.

Anf. 43 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret, även om jag inte riktigt förstod det. Ledamoten framhåller att Sverigedemokraterna uppfattas som vinnare i diskussioner om Tidöavtalet. Antingen har man faktiskt fått igenom precis det man ville vad gäller äldreomsorgen – ett enda krav som handlar om språkkunskaper – och därmed är kanske inte äldreomsorgen den viktigaste frågan för Sverigedemokraterna, eller så har de andra tre Tidöpartierna varit så elaka mot Sverigedemokraterna att de har kört över dem i allting som har med äldreomsorgen att göra och sagt: Det ska vi inte ha med i vårt Tidöavtal.

Jag har lite svårt att tro detta. Jag har lite svårt att tro att detta faktiskt är den mest prioriterade frågan för Sverigedemokraterna eller att den är väldigt viktig när den har fått så enormt lite utrymme.

Men den punkt som ändå tas upp handlar om att ställa språkrav på personalen inom äldreomsorgen. Ledamoten lyfte i sitt anförande fram att det var viktigt eftersom språkförbistring kan få väldigt allvarliga konsekvenser.

Jag tycker att jag känner igen debatten om att språkförbistring inom vården kan få allvarliga konsekvenser från något annat sammanhang. Ja, just det, varenda människa som jobbar inom svensk sjukvård i dag har reagerat oerhört hårt och negativt på det förslag som Tidöpartierna har lagt fram om att försvåra möjligheten till tolk inom svensk sjukvård genom att ställa ekonomiska krav och avgiftsbelägga tolk för den som inte klarar av det svenska språket. Där har man lyft fram att just språkförbistring kan få väldigt allvarliga konsekvenser.

Min fråga till Carita Boulwén är: Innebär det som sades alldeles nyss om problemet med språkförbistringar att Sverigedemokraterna och Tidöpartierna har övergett sitt krav vad gäller tolk inom svensk vård?

Anf. 44 CARITA BOULWÉN (SD) replik:

Fru talman! Nej, det har vi absolut inte gjort. Vi har inte övergett det. Lika viktigt som det är att kunna språket när man arbetar som undersköterska och sjuksköterska är det att kunna språket när man arbetar som läkare. Därför vill vi ställa krav på att man kan det svenska språket. Vi vill tydliggöra detta så att det verkligen blir så att den enskilde tar på sig detta. När man kommer till Sverige och ska arbeta och vara anställbar här ska man lära sig och kunna språket. Det hänger ju väl ihop med det som vi pratar om nu vad gäller språkraven inom äldreomsorgen.

(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 6 Frågestund

Anf. 45 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av energi- och näringsminister Ebba Busch, försvarsminister Pål Jonson, statsrådet Erik Slottner och statsrådet Paulina Brandberg.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Energi- och näringsminister Ebba Busch besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Effekterna av elstödet

Anf. 46 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman! Det finns en hel del exempel på att enskilda hushåll får hundratusentals kronor i elstöd, och det har i medierna rapporterats om ett exempel där stödet överstiger 700 000 kronor.

Det kan dessutom vara så att många enskilda som får så här stora belopp inte alls har betalat onormalt mycket för sin el, eftersom man kan ha haft ett lågt, bundet elpris under perioden. Man kan alltså i praktiken ha fått hundratusentals kronor i bidrag fast man inte har haft motsvarande ökade kostnader.

Samtidigt har många människor i vårt land inte fått någon hjälp alls från regeringen. Det gäller framför allt dem som bor i den norra delen av Sverige. Jag undrar om Ebba Busch var medveten om att det skulle bli så här när beslutet om elstödet fattades och, om det var så, varför man helt enkelt inte gjorde någonting åt den här uppenbara orättvisan.

Anf. 47 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Fredrik Olovsson ställer en fråga om elstödet. Jag kan börja med att konstatera för kammaren, åhörarna på läktaren och dem som sitter där hemma och lyssnar att det här elstödet som nu betalas ut i en första omgång alltså är betydligt större, kommer betydligt snabbare och är mycket säkrare än den variant som prövades under den förra mandatperioden. Dock är det inte utan brister, för det är svårt att lappa och laga i ett system som i grunden inte fungerar och försöka kompensera för det bakvägen.

Nej, man har inte kunnat förutse alla utfall av detta. Jag vill dock vara tydlig med att det som betalas ut nu baseras på det som bolagen har rapporterat in och den faktiska förbrukning som man har haft. Men det är klart att det inte är ett perfekt system, och det är därför fokus måste ligga på att bygga energisystemet i stort starkt igen.

Prot. 2022/23:76

16 mars

Frågestund

Anf. 48 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman! I debatten sägs det ibland att en del av dem som får de här stora beloppen skulle vara företag. Om det är på det sätt som har framförts ska det också så småningom komma ett stöd till just företag, men i den frågan väntar regeringen på en statsstödsprövning.

Skulle det vara så att det är företag som får ta del av de här mycket stora stöden undrar jag om regeringen är säker på att man klarar statsstödsregelverket och inte i så fall sätter dessa företag i en väldigt svår situation.

Anf. 49 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Statsstödsprövningen kommer vi att återkomma till. Det är ju en del av det som provas nu gentemot kommissionen och som vi har skickat in.

Jag vill understryka att det faktum att enskilda medborgare kan känna sig trygga med att staten inte i efterhand tar sig rätten att öppet till allmänheten dela ut uppgifter som borde kunna vara privata, dessutom i ett svårt säkerhetspolitiskt läge, inte är samma sak som att stödet inte går att granska. Fusk och fiffel kommer att beivras mycket hårt, och det uppdraget har Försäkringskassan.

Ekonomiskt våld i nära relationer

Anf. 50 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Herr talman! Internationell forskning visar att så många som 75 procent av dem som utsatts för annat våld i nära relationer också kan ha utsatts för ekonomiskt våld. Just nu pågår en studie i Sverige som handlar om 20 kvinnor som förutom sexuellt, psykiskt och fysiskt våld också har utsatts för ekonomiskt våld. Nästan alla hade, efter att de lyckats lämna relationen, betalningsanmärkningar och skulder hos Kronofogden som de själva inte hade orsakat.

Ekonomiskt våld är inte bara identitetsstöld eller bedrägeri. Det är ofta en förlängning av annat våld och förekommer inte sällan i samband med hedersrelaterat våld och förtryck. Vad kan civilministern göra för att säkerställa att den som utsatts för ekonomiskt våld inte också hamnar i en skuldfälla på grund av någon annans agerande?

Anf. 51 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag vill tacka ledamoten Lundberg för den här viktiga frågan som är väldigt lite uppmärksammas, får man ändå säga. Våld i nära relation är ju ett ämne som ofta kommer upp på agendan, men just ekonomiskt våld pratas det väldigt lite om. Jag tycker därför att det är bra att frågan lyfts.

Frågan om överskuldsättning generellt är viktig för regeringen, och som minister med ansvar för just konsumentfrågor har jag sagt att överskuldsättning är en av de prioriteringar som jag vill jobba med.

Det sitter nu en utredning som ska komma med förslag på hur vi både kan förebygga och motverka överskuldsättning i samhället. Utredningen ska också omfatta förslaget om ett nationellt skuldregister. Vi har inte landat i frågan riktigt än, men det skulle kunna vara en åtgärd som underlättar för de här kvinnorna att faktiskt se om en närstående har tagit lån i deras namn.

Anf. 52 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Herr talman! Trots att ekonomiskt våld inte är något nytt fenomen lyser de politiska förslagen med sin frånvaro. Mörkertalet är stort, och kunskapen på området är, precis som ministern säger, helt enkelt för dålig. Vi har därför ett gemensamt ansvar att lyfta upp frågan på dagordningen.

Jag vill fråga civilministern om han i dag kan lova att göra allt han kan inom sitt område för att säkerställa att det är gärningsmannen och inte offret som får ta konsekvenserna av skulderna.

Anf. 53 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Det sistnämnda tycker jag är viktigt över huvud taget när vi pratar om brott och straff – att det är gärningspersonen som ska ta ansvar och inte brottsoffret. Ibland kan man, tycker jag, se exempel där brottsoffret får ta ett för stort ansvar och där gärningspersonen ibland kan komma lindrigt undan.

Jag vill och kommer alltså gärna att göra det jag kan inom mitt ansvarsområde för att motverka ekonomiskt våld. Våra kommuner och regioner måste också ta ansvar, för den här typen av ekonomiskt våld kan även förekomma exempelvis inom äldreomsorgen, och det är viktigt att upptäcka det.

Reform av EU:s elmarknad

Anf. 54 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Min fråga går till energi- och näringsministern.

EU-kommissionen lägger i dagarna fram ett förslag om en reform av den europeiska elmarknaden. Nu vill jag att ministern lyssnar noga så att jag verkligen får ett svar, för det fick jag inte förra veckan då jag försökte med samma tema.

Energiministrarna måste ha vädrat frågan hur medlemsstaterna ställer sig till nuvarande marknadsmodell. Tycker Sveriges regering att dagens marginalprissättning fungerar bra gentemot svenska konsumenter när Sverige som har de lägsta produktionskostnaderna samtidigt är den största exportören av el till andra EU-länder?

Anf. 55 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Tack så mycket för frågan, Birger Lahti! Vi har anledning att tala mycket om dessa frågor via näringsutskottet.

Det är helt uppenbart att vi i dag har ett system som inte fungerar särskilt väl. Sverige är, delvis på grund av ett nedmonterat elsystem där 3 000 megawatt planerbar elproduktion har försvunnit från Sverige de senaste åren, mycket mer sårbart nu för elpriserna i övriga omvärlden och det som händer med det fruktansvärda invasionskriget i Ukraina.

Jag tror att man på sikt kommer att behöva se över hur prissättningen går till även inom Sverige.

Vi har nu tagit emot förslaget från kommissionen om en ny elmarknadsdesign. Vi konstaterar att alla kraftslag välkomnas och att det har skett en förändring genom att även kärnkraften finns med, vilket vi välkomnar. Men stora problem återstår i Sverige, och dessa arbetar vi med.

Anf. 56 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Är Sveriges svar till kommissionen alltså att man ska ändra på marginalprissättningen som metod? Kommer ni att driva den frågan, Ebba Busch? Den är inte gångbar så att säga, och den gynnar inte Sveriges konsumenter.

Jag fick aldrig något svar på vad som är regeringens syn på den nya reformen. Har ni drivit på när det gäller marginalprissättningen? Den kan inte sägas fungera då vi har de högsta priserna och de lägsta produktionskostnaderna.

Anf. 57 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag kan hålla med om att det är uppenbart att något skaver i hur systemet nu är utformat.

Nu när kommissionen har presenterat sitt förslag kommer vi att ta hem och analysera det för att se om det är ett bra eller dåligt upplägg. Sedan kommer vi i rätt ordning att förankra i EU-nämnden vad som blir den svenska ståndpunkten utöver det ordförandeskapsuppdrag som vi har att få till en helhet som fungerar för hela unionen. Jag tror att det kan samverka.

Biogas

Anf. 58 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! I måndags höjdes priset vid pump med 5 kronor för biogas. En gårdsproducent som har en omsättning på 600 000 får nu en skatt på 1 miljon. Det är en absurd situation.

Efter en EU-dom som kom i december och som regeringen valde att inte överklaga är läget för både producenter och konsumenter av biogas akut. Den enda åtgärd som regeringen har vidtagit är att man har skrivit ett brev till kommissionen för att se om vi kan få ny skattebefrielse, en process som i normalfallet tar 18 månader.

Regeringen har ägnat hela valrörelsen åt att prata om pumppris. Uppenbarligen gäller detta engagemang inte biogasen, ett bränsle som vi producerar själva, som är klimatsmart, som skapar lokala jobb och som stärker vår säkerhet.

Åkare får nu skenande kostnader, producenter diskuterar inte om de ska lägga ned utan hur och när de ska lägga ned och klimatutsläppen ökar.

Därför vill jag fråga energiminister Ebba Busch: Vad tänker regeringen göra för biogasen i närtid?

Anf. 59 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att understryka att den svenska hållningen ligger fast. Biogas är en viktig del i den svenska förbrukningen och något viktigt som vi kan bidra med till omvärlden, inte minst till övriga EU. Den är också en viktig del i hela det system som följer av den stolta svenska gröna skogsnäringen.

Vi beklagar verkligen djupt det beslut som man har landat i. Detta är anledningen till att vi har tillskrivit kommissionen å det skarpaste med vår synpunkt på detta, undertecknat av mig personligen men också av finansministern.

Vi gör också allt vi kan i de förhandlingar som nu pågår och som på olika sätt rör detta område, för att hålla den svenska fanan högt. Det ligger i Sveriges intresse att värna biogasen, men jag menar att det också ligger i hela Europeiska unionens intresse.

Anf. 60 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! En fast hållning hjälper inte den åkare som har investerat i lastbilar och nu får se miljonerna rulla i väg. Och att man är bekymrad räcker inte för den konsument som nu får priset vid pump höjt med 5 kronor.

Min fråga är: Vad gör regeringen här och nu? Man kan sänka minimiskatterna, man kan införa konverteringsstöd så att fler kan köra på biogas och marknaden blir bättre och man kan ändra körkortsreglerna så att det blir bättre förutsättningar. Det finns en mängd åtgärder som regeringen skulle kunna vidta här och nu.

Min fråga är därför: Vad tänker regeringen göra, förutom att skriva brev?

Anf. 61 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag tycker att jag var väldigt tydlig med att vi slåss hårt för dessa frågor i de förhandlingar som just nu pågår och som kommer att påverka svensk skogsindustri och många av våra företagare och åkare. Utöver detta tittar vi självfallet på om det finns ytterligare åtgärder som vi kan vidta till följd av beslutet.

Det ska presenteras både en vårandringsbudget och ännu en höstbudget, och vi kommer att få anledning att återkomma till detta. I vårt regeringsunderlag finns det inga motsättningar när det gäller skogen, och det är solklart även i EU.

Barnfattigdom

Anf. 62 MÄRTA STENEVI (MP):

Herr talman! Det är lockande att i skenet av stigande matpriser påminna om hur valrörelsens svischande falukorvar nu har tystnat, men det här är inte en tid för vare sig rekvisita eller raljans.

I går presenterade fyra tunga samhällsaktörer en djupt oroväckande rapport som visar att ensamstående föräldrar med låga inkomster – nu var

tredje person – lever i en så akut fattigdom att de inte kan köpa näringsrik mat till sina barn. Var tredje har så lite pengar att de inte kan köpa vinterkläder till sina barn, och var fjärde tvingas låna pengar varje månad till grundläggande utgifter som hyra och mat.

Herr talman! Vi riskerar att förlora en hel generation barn till barnfattigdomen, och läget är akut. Jag vill därför fråga statsrådet Ebba Busch: Kommer regeringen att möta civilsamhällets larm om barn som far illa genom att höja bostadsbidraget och barnbidraget och införa gratis frukost till alla barn i skolan?

Anf. 63 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Detta är verkligen en fråga som gör ont därför att många barn just nu bär sina föräldrars och familjers oro över om de ska klara att betala räkningarna i slutet av månaden. Jag vill tacka Märta Stenevi både för hennes engagemang och för hennes fråga, som är otroligt angelägen.

Vi behöver göra det vi kan nu för att bekämpa det som är underliggande och som driver inflationen och matpriserna uppåt. Det handlar om att sänka reduktionsplikten, vilket vi kommer att göra. Det handlar om att titta på det som gör att priset på elen är så högt, vilket vi också gör. Vi har även sedan tidigare förlängt och bibehållit bostadstillägget för de allra mest utsatta, och det är en viktig fråga att hålla koll på även framöver.

Vi kommer att återkomma med fler åtgärder för att hjälpa de allra mest utsatta i detta svåra läge.

Anf. 64 MÄRTA STENEVI (MP):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Det här handlar om familjer som inte har bil och som inte har stora villor. Det handlar om barn som går hungriga till skolan i dag, om barn som fryser därför att deras föräldrar inte kan köpa vinterjackor i dag och om mammor som sätter sig i skuld för att betala hyran i dag.

Jag vill upprepa min mycket enkla fråga: Kommer regeringen att svara upp mot larmen från civilsamhället och höja bostadsbidraget permanent, höja barnbidraget och erbjuda gratis frukost för alla barn i skolan?

Anf. 65 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Bostadsbidraget har vi förlängt, och det är inte uteslutet att det kan komma att fortsätta.

Ingen del i den första budget vi lade fram i höstas var så tydligt prioriterad som att stötta hushållen i detta svåra läge och därtill stötta kommunerna så att de i sin tur har möjlighet att hjälpa vidare. Det sker en tydlig prioritering av civilsamhället.

Men Stenevi och jag själv behöver inte ett höjt barnbidrag, utan vi behöver se till att de allra mest utsatta nås.

Minskad regelbörda för företagare

Anf. 66 ANNA AF SILLÉN (M):

Herr talman! Min fråga till näringsministern gäller svensk företagsamhet och konkurrenskraft. Sverige är som vi vet ett fantastiskt land, inte minst tack vare den företagarkraft som finns här. Men strålande förutsätt-

ningar till trots toppar vi inga tillväxtlistor i dag, tvärtom. Bromsande byråkrati och betungande administration har länge hämmat svenska företags konkurrenskraft och lönsamhet och därmed tillväxt.

Småföretagen drabbas hårdast när entreprenörer får lägga tid på regelkrångel i stället för på själva jobbet. Samtidigt står vår industri och stampar i väntan på ändlösa tillståndprocesser. Sverige behöver en rejäl avregleringsvåg. Det är därför mycket välkommet att regeringen har aviserat en hög ambition när det gäller att stärka svensk företagsamhet.

Min fråga till näringsministern är: Hur kommer regeringen att jobba för att minska regelbördan och onödig byråkrati för våra företagare?

Anf. 67 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Anna af Sillén har helt rätt i hur allvarliga konsekvenserna blir för dem som är Sveriges jobbskapare, nämligen Sveriges företagare, när man lägger till mer och mer. Man tittar bara på den enskilda lilla frågan och ser inte helheten för företagen eller den enorma administrativa börda och regelbörda som det innebär. Denna börda hindrar företag att över huvud taget startas och hindrar företag från att växa och kunna anställa fler.

Detta är anledningen till att vi har gjort det till en av fyra toppprioriteringar under det svenska ordförandeskapet att driva på för den långsiktiga konkurrenskraften och en minskning av regelbördan för företag inom EU i stort. Därtill genomför vi ett antal förändringar inom Sverige som bland annat handlar om att EU-regler inte ska överimplementeras och om att stärka sådant som Verksam.se. Vi kommer också att göra verkstad av de utredningar som har gjorts om minskad regelbörda.

Anf. 68 ANNA AF SILLÉN (M):

Herr talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Det väcker hoppfullhet, för det behövs en politisk kraftsamling för att stärka Sverige som företagarnation. I den här regeringens arbete med regelförenkling är detta en väldigt viktig kugge, och det behöver ske så skyndsamt som möjligt.

Låt oss komma ihåg att den avbyråkratisering som skulle gynna våra företagare naturligtvis också bidrar till att effektivisera staten, vilket ju är en välgärning i sig.

Anf. 69 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Korrekt så. Det finns ju en hel del som har legat på den förra regeringens bord som inte har rörts. Det kan tyckas märkligt att man inte gjorde någonting åt danstillståndet; detta fanns utrett och klart. Det gjorde vi verkstad av. Vi har också aviserat att vi kommer att komma med ett implementeringsråd – det ser jag verkligen fram emot. Denna fråga bereds just nu för att regelbördan ska kunna minskas ytterligare. Det finns även mycket mer som är på gång.

Mäns våld mot kvinnor

Anf. 70 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till jämställdhetsminister Paulina Brandberg.

För en vecka sedan var det internationella kvinnodagen. Det är en dag då vi lyfter fram väldigt många viktiga frågor om kvinnors rättigheter och som är betydelsefull ur många perspektiv. Bland annat låg starkt fokus på mäns våld mot kvinnor. Siffrorna när det gäller kvinnor som blir utsatta är alarmerande, och detta är något som vi aldrig kan acceptera. Kampen mot våldet mot kvinnor måste fortsätta varje dag.

Min fråga till jämställdhetsministern är: Har regeringen påbörjat något arbete för att motverka, förhindra och förebygga detta?

Anf. 71 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Detta är en otroligt viktig fråga. Det är också en fråga som jag innan jag blev statsråd arbetade med i våra rätts-salar i egenskap av åklagare.

När det gäller att bekämpa våld i nära relationer måste det tas ett hel-hetsgrepp. Vi måste se till att fler kan lagföras och att det blir adekvata straff för dessa brott, vilket denna regering kommer att se till att det blir. Regeringen kommer att titta på ett antal straffskärpningar. Vi måste dock också titta på vad vi kan göra för att förebygga dessa brott innan de sker. Där tror jag att vi måste se till att varje människa får faktisk möjlighet att lämna en relation som man inte vill vara kvar i. I detta ligger till exempel att man inte är ekonomiskt beroende av förövaren.

Det finns ett stort paket. Vi har påbörjat arbetet med att ta fram en ny nationell strategi för att bekämpa detta.

Anf. 72 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Herr talman! Jag är jätteglad för det svaret. Jag är också glad för hur statsrådet uttryckte svaret, för jag är övertygad om att det finns ett stort mörkertal när det gäller förhållanden i andra nära relationer. Vi vet att det fortfarande i många fall är skambelagt att våga anmäla. Det gäller definiti-tivt mäns våld mot kvinnor, men det gäller även kvinnors våld mot män och våld i samkönade relationer.

Min fråga är vad regeringen gör för att förhindra våld i nära relationer oavsett vem man lever tillsammans med. Jag tycker att du var inne på det, Paulina Brandberg, även om du valde att uttrycka dig annorlunda.

Anf. 73 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Det är ingen slump att jag väljer att uttrycka mig på detta sätt. När jag har suttit i våra rätts-salar har jag sett att detta våld även har förekommit i andra konstellationer.

Det finns definitivt ett stort mörkertal. Alla som utsätts för våld av en partner eller före detta partner ska såklart ha rätt att åtnjuta samhällets skydd. Detta är någonting som jag kommer att arbeta hårt med under denna mandatperiod.

Artificiell intelligens

Anf. 74 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! Min fråga går till civilminister Slottnér.

Att använda artificiell intelligens ger en stor potential för förbättring på en lång rad områden, inte minst när det gäller sjukvård och självkörande

bilar. Vi i Sverige ligger bra till på vissa områden, men vi ligger betydligt sämre till på andra. Generellt ligger Sverige efter.

Samtidigt finns det exempel på teknik där AI används för att härma personers röster. Man tror att det är en släkting som ringer och kan bli lurad på pengar.

Ett annat exempel är det aktuella EU-förslaget och avvägningen när det gäller att upptäcka barnpornografibrott och att tillåta AI att gå igenom alla privatpersoners bilder och texter på internet.

Min fråga är hur statsrådet ser på detta. Vi behöver driva på utvecklingen med AI, men samtidigt finns kopplingen till personlig integritet och etik.

Anf. 75 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag vill tacka ledamoten Gellerman för ytterligare en mycket viktig fråga som vi måste sätta starkt fokus på.

Vi vet alla att digitaliseringen ger vårt samhälle enorma möjligheter; det har vi goda exempel på. Men vi har mycket mer att göra när det gäller digitaliseringen – inte minst när det gäller artificiell intelligens är vi bara i början av en resa som kan ge oss otroligt många fördelar. En beräkning har visat att vi inom offentlig förvaltning kan spara 140 miljarder kronor på att använda AI-teknik i större omfattning.

Med dessa möjligheter kommer dock också stora risker, inte minst utifrån ett etiskt perspektiv. Det är jätteviktigt att vi har med oss detta när vi utvecklar artificiell intelligens.

Inom EU pågår nu ett stort arbete gällande hur man ska få en gemensam reglering för utveckling och implementering av ny AI-teknik inom unionen. Detta tror jag är väldigt viktigt. Där klassificerar man AI med olika säkerhetsrisker, vilket är en bra början på detta arbete.

Anf. 76 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! Det är väldigt positivt att man jobbar så mycket med dessa frågor, för Sverige måste verkligen steppa upp när det gäller att använda AI.

Låt mig gå in på vad EU och EU:s länder tycker om detta, för det påverkar ju väldigt mycket hur vi kan använda AI. Hur ser andra länder på utvecklingen av AI när det gäller hur de kan använda AI för sitt eget lands utveckling och för EU:s utveckling generellt? Vi är ju beroende av andra länders inställning till detta för att få lite driv i de här frågorna.

Anf. 77 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag är inte säker på att jag kan svara för andra länder, men jag håller helt med frågeställaren om att Sverige som land behöver steppa upp på detta område.

Jag besöker många techföretag runt om i Sverige för att få en bild av hur de jobbar med AI och vad vi kan göra med ny AI-teknik. En förutsättning är att vi bygger ut 5G-nätet, för utan 5G är det svårt att implementera ny AI-teknik.

Vi jobbar nu aktivt med att se över den samlade it-strategin i Sverige. Där finns det mycket kvar att göra.

Anf. 78 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag riktar min fråga till statsrådet Paulina Brandberg.

Landets arbetarkvinnor utgör enligt SCB 54 procent av landets alla kvinnor. Detta är en grupp som relativt sett har fått det sämre och mer ojämlikt över tid – det syns i arbetarkvinnors löner, arbetsvillkor, hälsa och livslängd.

Det var dessa arbetarkvinnor som tog en hård smäll för att bära de viktiga samhällsfunktionerna i välfärden under pandemin. Det är dessa arbetarkvinnor som betalar ett mycket högt pris i den ekonomiska kris som vi nu befinner oss i. Det är rent av ovärdigt.

Regeringens första budget gav inte i närheten av de resurser som välfärden är i behov av. I stället gick resurserna till att stärka den övre medelklassens mäns ekonomi.

Min fråga till statsrådet är: Tänker regeringen göra något för att underlätta arbetarkvinnors tuffa ekonomiska situation?

Anf. 79 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Ja, det är svåra ekonomiska tider, och arbetarkvinnor är absolut en grupp som har det tufft. En anledning till det är vår könssegregerade arbetsmarknad, där vissa branscher är kvinnodominerade och vi ser en ojämställdhet i lönerna.

Regeringen lägger om skattepolitiken eftersom vi tror att skattesänkningar kan föra med sig andra effekter som gynnar alla i vårt samhälle och kan stärka välfärden.

Personlig utrustning i Försvarsmakten

Anf. 80 LARS WISTEDT (SD):

Herr talman! Min fråga går till försvarsminister Pål Jonson.

Brist på personlig utrustning i Försvarsmakten har varit ett tema under flera år. Det handlar om för små storlekar, för små kvantiteter, förråd som saknar utrustning och så vidare.

Försvarsmakten, som under lång tid strävat efter jämställdhet, har också haft svårt att få fram anpassad utrustning för kvinnor. Jämställdhet visas inte bara i fina policydokument utan kanske än mer i handling och i detta fall tillgång till anpassad utrustning.

Kvaliteten på utbildningen av såväl värnpliktiga som fast anställda samt hemvärnet och övriga frivilligorganisationer blir direkt lidande om man inte har adekvat utrustning.

Har statsrådet tagit eller tänker statsrådet ta några initiativ gentemot Försvarsmakten och Försvarets materielverk med anledning av detta?

Anf. 81 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar Lars Wistedt för frågan beträffande mängdmateriel.

Frågestund

Både 2016 och 2020 års försvarsbeslut fokuserade på det vi kallar basplattan, och här skulle ökad kraft läggas på övning, träning och personlig utrustning.

Till det kommer också att vi nu har lagt om organisationen av Försvarsmakten genom att stärka försvarsgrenschefernas rådighet över bland annat materielfrågor. Jag tycker att det är ett steg i rätt riktning att de som är verksamhetsutövare ges bättre förutsättningar att påverka utformning och tilldelning av materiel.

Vid sidan av detta har regeringen i sitt regleringsbrev uppmanat Försvarsmakten att löpande återkomma om hur det går med just arbetet med tilldelning av personlig utrustning. Vi har fått indikationer på att detta utgör ett problem i vissa förband, och därför kommer regeringen att följa upp detta i regleringsbrevet och i dialog med Försvarsmakten.

Hyvling av arbetstid

Anf. 82 CICZIE WEIDBY (V):

Herr talman! Jag vänder mig till Paulina Brandberg.

Matpriser, hyror och elpriser har ökat, men löner och arbetstid har inte ökat i samma takt. Många får därför allt svårare att klara av sin vardag. Man hyvlar till och med arbetstider för människor så att de kan hamna på så lite som fem timmar i veckan.

För ungefär en månad sedan ställde jag en skriftlig fråga till statsrådet om hon tänker verka för att förändra lagstiftningen så att hyvling förbjuds, och svaret var ett tydligt nej.

Min fråga blir därför: Vilket råd har statsrådet till alla de H & M-anställda som har fått sina arbetstider hyvlade och oroar sig för hur de ska få ekonomin att gå ihop?

Anf. 83 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Under förra regeringen genomfördes en stor reform av LAS, vilket många känner till. När en sådan stor reform görs är det givetvis viktigt att se hur den faller ut, för annars blir politiken bara ett lapptäcke av olika åtgärder.

Det finns absolut problem på svensk arbetsmarknad med att många som vill jobba heltid i stället får jobba deltid. Jag tycker dock att det är oansvarigt att bara lappa på nya åtgärder innan man har sett hur den nya LAS-reformen faller ut, men därefter måste man givetvis vara beredd att göra förbättringar. Först måste man dock titta på utfallet av befintlig lagstiftning.

Svenskt stridsflyg till Ukraina

Anf. 84 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Polens premiärminister har i dag berättat att Polen kommer att skicka fyra stridsflygplan till Ukraina. Centerpartiet har tidigare varit tydligt med att Sverige borde förbereda för att sända Jas till Ukraina, för Ukraina behöver stridsflyg för att slå tillbaka den ryska invasionen – med detta har Zelenskyj varit oerhört tydlig. Han har också konkret efterfrågat Jas-plan från statsministern.

Centerpartiet är redo för att Sverige skickar Jas-plan och börjar utbilda piloter.

Min fråga till försvarsministern är enkel: Kommer regeringen att följa Zelenskyjs önskemål och Centerpartiets förslag och säga ja till att skicka Jas till Ukraina?

Prot. 2022/23:76

16 mars

Frågestund

Anf. 85 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan och engagemanget för Ukraina.

Sverige tar ett mycket stort ansvar för Ukrainas säkerhet. I dag presenterar vi ett förslag på extra ändringsbudget med stridsvagnar, Archer och möjlighet att stärka luftförsvaret.

När det gäller Jas Gripen har jag sagt att de sex divisioner som vi har för försvaret av Sverige kommer vi att behöva fortsätta att ha. Ryssland är kraftigt försvagat när det gäller markstridskrafterna, men när jag tittar på de ryska flygstridskrafterna och marinstridskrafterna ser jag att de är nästan intakta. Därför bedömer jag att de Gripen som vi har för försvaret av det svenska territoriet kommer vi att behöva ha för att fortsätta skydda vår territoriella integritet och frihet. Dem kan jag alltså inte göra avkall på.

Jag utesluter inget inför framtiden. Vi har inga principiella invändningar mot det Polen gör kopplat till MiG 29, men här står vi i dag.

Jag kan också konstatera att det skulle ta några år att producera nya Gripen om vi skulle skicka plan till Ukraina.

Det finns andra sätt att stötta Ukraina än med stridsflyg.

En ny könstillhörighetslag

Anf. 86 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Paulina Brandberg och gäller den angelägna reformen att få på plats en ny könstillhörighetslag.

Denna lagändring har beretts under väldigt lång tid, och jag kan påminna om några av de senaste händelserna. Ett utkast till en lagrådsremiss skickades i november 2021 av S-MP-regeringen. Därefter kom en lagrådsremiss i juli 2022. Enligt propositionslistan för våren skulle det komma en proposition den 21 februari, som sedan flyttades det till den 7 mars.

Kommer denna proposition att presenteras i närtid?

Anf. 87 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Som vi alla känner till gick Barbro Westerholm bort i veckan. Hon var en kämpe för hbtqi-rättigheter, och det hon gjorde kan inte överskattas. Som ansvarig för dessa frågor känner jag ett stort ansvar att föra Barbros arv vidare. Jag ser det som en självklarhet.

En av de viktigaste frågorna på mitt bord på hbtqi-området är en ny könstillhörighetslag. Nuvarande lagstiftning är från 1972. Den är omodern och inte anpassad till dagens syn på dessa frågor.

Det är förstås viktigt att den nya lagen blir så bra som möjligt. Jag hade önskat att vi hade haft en proposition klar, men Regeringskansliet arbetar fortfarande intensivt med den. Jag hoppas inom en snar framtid kunna presentera en proposition så att vi kan uppdatera denna uråldriga lag.

Anf. 88 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Herr talman! Min fråga går också till statsrådet Paulina Brandberg.

Med tanke på att det bara är två dagar sedan hjälten för alla oss hbtq-personer, Barbro Westerholm, gick bort vill jag fortsätta på temat hbtq i min fråga till statsrådet.

En av de frågor som jag tror är viktigast att adressera och som har stor betydelse handlar givetvis om hedersförtryck och det hedersvåld som också drabbar personer inom denna grupp. Det är en fråga som vi moderater och ni liberaler har jobbat med i många herrans år för att uppmärksamma. När andra har velat vända bort blicken och sopa problemen under mattan har våra partier stått upp för detta rakryggat och ärligt och vågat adressera dessa frågor.

Därför var höstens regeringsskifte välkommet även ur detta perspektiv, för nu kan vi äntligen få mer gjort på detta område. Jag vet att regeringen såväl i Tidöavtalet som i annan dokumentation har aviserat åtgärder.

Jag vill därför fråga statsrådet: Hur kommer regeringen att säkerställa att hbtq-perspektivet finns med i den fortsatta kampen mot hedersvåldet och hedersförtrycket?

Anf. 89 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Frågan om hbtqi-personers utsatthet i en hederskontext är en fråga som vi inte har diskuterat tillräckligt mycket. Den frågan kommer den här regeringen inte att blunda för. Vi har nyligen gett ett uppdrag till Forum för levande historia – som alltså är en hbtqi-strategisk myndighet – som innebär att myndigheten i sin verksamhet ska främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck, och det gäller alla områden i myndighetens arbete.

I Tidöavtalet står också en åtgärd som jag är otroligt stolt över: Vi ska se över en kriminalisering av så kallad omvändelseterapi, det vill säga att man försöker förmå personer att byta identitet, något som är vanligt förekommande just i en hederskontext. Vi är på den här bollen – det kan jag lova!

Familjers ekonomiska situation

Anf. 90 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Vi kan, som tidigare talare har nämnt, nu se hur många familjer behöver kämpa för att få vardagsekonomin att gå ihop.

Regeringen har ju sett till att elstödet nyligen har betalats ut, vilket har gett ett välbehövligt ekonomiskt stöd till bland annat familjerna. Det tillfälliga tillägget till bostadsbidraget finns också kvar under första halvåret 2023. Men man kan också se att kostnaderna för alla Sveriges invånare kommer att vara fortsatt höga under 2023, och kommande vinter kommer vi nog att se höga energikostnader likt dem som många hushåll upplevt det senaste året.

Min fråga till energi- och näringsministern är därför: Vad är regeringens analys av familjernas ekonomiska situation för resten av 2023, och även den kommande vintern? Och utifrån det: Vilka åtgärder bedömer regeringen kan vara lämpliga för att ge familjerna det stöd som de behöver för att skapa en trygg och förutsägbär hemmiljö för sina barn och ungdomar? Vi vet ju att trygga familjer är en god grund för ett tryggt samhälle.

Anf. 91 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Tack, Ingemar Kihlström, för frågan! Som sagt hade väldigt många, 98 procent, av alla som var berättigade till elstödet i den första omgången fått det den 7 mars. För en hel del människor med vanliga inkomster och med en typförbrukning för en normalstor villa innebär det ett elstöd på ungefär 16 000 kronor eller 10 000 kronor, beroende på vilket område man bor i. Det kommer att komma en andra omgång också, men det här är en lindring i en svår tid.

Det kommer att vara tufft ekonomiskt för många familjer under lång tid. Därför tittar vi på om det finns ytterligare förlängningar eller förstärkningar vi kan göra i den kommande vårandringsbudgeten just när det gäller barnfamiljer som har det tufft. Det är också därför det är så viktigt att vi får på plats det fritidskort som har aviserats för att barns fritid inte ska få bära ansvaret för att få familjens ekonomi att gå ihop.

Lokaliseringen av statliga myndigheter

Anf. 92 PETER HEDBERG (S):

Herr talman! I december kunde vi läsa att regeringen hade valt att förlägga den nya Utbetalningsmyndigheten till Stockholm i stället för till Södertälje eller någon annan ort. Det sades att det gjordes av bland annat lokalskäl.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen arbetade aktivt för att om- och nylokalisera statlig verksamhet till platser i hela landet, både för att statliga jobb faktiskt ska finnas i alla delar av Sverige och för att det i grunden handlar om statens legitimitet.

Riksrevisionen har nyligen granskat lokaliseringen av statliga myndigheter utanför Stockholm och kommit fram till att det finns många positiva effekter men att mer skulle behöva göras. Min enkla fråga till statsrådet Erik Slottnér är: Avser regeringen att agera aktivt för att om- och nylokalisera statliga myndigheter och verk i hela landet?

Anf. 93 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Myndighetsplaceringar ska vara ändamålsenliga. Vi kan inte se myndighetsplaceringar endast som en landsbygdspolitisk åtgärd, utan vi lägger myndigheter där vi tror att de har bäst effekt och störst verkan, och då ska myndigheter finnas i hela Sverige. En del myndigheter passar bäst i Stockholm. Andra myndigheter – det finns det många exempel på – passar i andra delar av landet. Vi kommer att ta myndighet för myndighet när nya myndigheter etableras för att se var de kan passa bäst.

Statliga arbetsplatser ska finnas i hela Sverige. Jag tycker också att de statliga servicekontoren är ett bra exempel på hur staten kan komma närmare lokalsamhället genom etableringar över hela Sverige. Vi fortsätter arbetet med att etablera fler statliga servicekontor. Men, som sagt, för varje myndighet måste man granska var de lämpligast ska ligga.

Satsningen på Hybrit

Anf. 94 JESSICA STEGRUD (SD):

Herr talman! Min fråga går till energi- och näringsminister Ebba Busch och handlar om Hybrit, det omtalade stål-utan-kol-projektet som förväntas kosta hundratals skattemiljarder. Jag har satt mig in i projektet, och efter möten med både Energimyndigheten och Svenska kraftnät kan jag som före detta investeringscontroller konstatera att det finns väldigt stora affärsmässiga risker och samhällsmässiga konsekvenser med projektet. Jag kan också konstatera att många grundläggande frågor ännu ej är besvarade. Till exempel: Hur ska elbehovet motsvarande hela Finlands elbehov tillgodoses? Vilka blir konsekvenserna för elpriset och därmed för andra hushåll och företag i regionen? Vad händer med all kostsam infrastruktur om projektet misslyckas?

Ja, personligen har jag många frågor som faktiskt saknar ett svar. Min fråga till statsrådet är om hon känner några tveksamheter inför den här miljardsatsningen och om hon känner sig bekväm med de riskanalyser och lösningar som har presenterats.

Anf. 95 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Jag skulle vilja understryka en sak som jag tycker har försvunnit ganska rejält i mediediskussionen kring Hybritprojektet, vilket handlar om möjligheterna att producera stål fossilfritt, grönt stål utan en massa koldioxidutsläpp: Det är inte så att den svenska staten ska pumpa in miljarder av skattebetalarnas pengar i detta. Det går att söka EU-medel för olika typer av större, gröna omställningsprojekt, och det är våra myndigheter i Sverige som bestämmer vilka som ska tilldelas de stöden.

I övrigt behöver vi hålla hårt på ordningen om att företag kan söka möjlighet till etablering. Vi ska bana väg för företag att kunna göra investeringar, bland annat genom kraftigt utbyggd elproduktion.

Ersättningen till värnpliktiga

Anf. 96 HANNA GUNNARSSON (V):

Herr talman! Min fråga går till försvarsministern.

Jag vill börja med att understryka den tidigare frågan som ställdes angående materiel. Vi hade Pliktrådet på besök i försvarsutskottet i dag, och de har mycket stora problem med materiel till många av de värnpliktiga. Vi kan faktiskt inte ha det så. Därför ser vi fram emot en uppföljning från regeringen i den frågan.

Men min fråga handlar om en annan sak som Plikträdet tog upp med oss i dag. Det handlar om indexeringen av ersättningen till de värnpliktiga. Värnplikt gör man ju inte för att tjäna pengar utan av andra anledningar, men trots allt har även värnpliktiga utgifter och kostnader. Det kan vara allt ifrån mobilabonnemang till att man faktiskt har en hyra att betala. Indexeringen av ersättningen till värnpliktiga har inte höjts på ganska många år. Jag vill därför fråga ministern hur han ser på möjligheterna att höja ersättningen.

Anf. 97 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, Hanna Gunnarsson, för frågan!

Beträffande dagersättningen för värnpliktiga sågs den över 2017 när man återaktiverade värnplikten. Om jag är rätt informerad får man 146 kronor i dagersättning och lika mycket som en form av utbildningspremie. Vid sidan av detta får man också gratis resor och gratis husrum och logi. Regeringen har inte för avsikt nu att ändra i förmånerna för värnpliktiga.

Låt mig också tillägga en sak kopplat till materiel, eftersom Hanna Gunnarsson lyfte också detta. Det är en mycket angelägen och prioriterad fråga för oss i regeringen som vi kommer att fortsätta att arbeta med i regleringsbrevet. Både de värnpliktiga och de anställda ska ha bra förutsättningar, och det är väldigt viktigt att Försvarsmakten är en bra arbetsgivare i ett läge där försvaret ska växa snabbt under de kommande åren.

Risken för bortkoppling av el

Anf. 98 MARIELLE LAHTI (MP):

Herr talman! Den 9 december stod energi- och näringsministern på en pressträff och berättade att läget var akut. Fokus för pressträffen var risken för bortkoppling av elkonsumenter ifall elen i Sverige inte skulle räcka till, och det var många som fick ont i magen av den informationen.

Huruvida någonting är akut är förvisso en definitionsfråga, men tack vare Dagens Nyheters granskande reportage vet vi att regeringens egna expertmyndigheter – framför allt Svenska kraftnät – inte delade regeringens bedömning. Risken för bortkoppling var låg, menade man, och detta var något man enligt chefer på myndigheten tydligt kommunicerade till regeringen. Läget avseende risken för bortkoppling var alltså inte akut.

Jag måste medge att jag blev mycket förvånad när jag läste detta. Det handlar alltså om att vår energi- och näringsminister har spridit onödig oro och desinformation. Man kan undra varför. En tanke kan vara att det handlar om att skapa legitimitet och fortsätta sprida myten att Sveriges energisystem är förstört.

Mot den här bakgrunden skulle jag vilja fråga energi- och näringsministern: Ångrar ministern hur hon valde att uttrycka sig på pressträffen? Och kommer svenska folket att få en ursäkt med anledning av att man så uppenbart valde att vantolka den information man fått från sina myndigheter i syfte att skrämma upp vanligt folk?

Anf. 99 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Det underlag som kom från våra myndigheter till mig som ansvarig minister innehöll allvarlig information. Det var att Sverige, som

har varit ett land med god tillgång till säker, billig och förhållandevis utsläppsfri el, nu hade gått från en låg risk för fränkoppling till reell risk för fränkoppling. Det var också anledningen till att vi höll pressträffen och förde vidare det som var myndigheternas information till ansvarigt departement.

Sedan var vi också noggranna med att gå ut och informera om behovet av att, inte bara av kostnadsskäl utan också av solidaritetsskäl, hushålla med elförbrukningen. Vi tackade också svenska folket för att man hjälpte till med detta. Ansvarig myndighet kunde efter det gå ut och informera om att risken hade gått från reell tillbaka till låg. Detta gick myndigheten ut och kommunicerade externt, och även jag som ansvarig minister såg till att bidra med det.

Det är viktigt med korrekt information, men det är också viktigt att man förstår följderna av att följa den och vara varsam med förbrukningen när så behövs.

Natos kommande toppmöte

Anf. 100 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! I juli äger Natos toppmöte rum i Vilnius. Generalsekreterare Jens Stoltenberg säger att mötet blir en chans för allierade statschefer och regeringar att komma överens om vidare steg för att stärka Natos avskräckande medel och dess försvar.

Man kommer bland annat att diskutera hur de Natoländer som är belägna nära Ryssland och Ukraina kan stärka sina försvar samt det fortsatta stödet till det krigshärjade Ukraina. Jens Stoltenberg understryker också vikten av bandet mellan Europa och Nordamerika inom Nato när det gäller förmågan att garantera säkerheten för invånarna. Detta är frågor som faktiskt i allra högsta grad påverkar oss i Sverige.

Vilka kommentarer har försvarsministern till att dessa frågor är i fokus, och hur påverkar det Sveriges integration i Nato?

Anf. 101 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack för frågan, Helena Bouveng! Låt mig säga två saker beträffande generalsekreterare Jens Stoltenbergs kommentarer.

Det ena handlar om det politiska samarbete som finns inom Nato. Det som ytterst gör Nato unikt är naturligtvis att det är det främsta uttrycket för den transatlantiska länken. Nato är det enda ställe där européer och nordamerikaner träffas på daglig basis för att diskutera olika former av säkerhetsproblem, och det är viktigt. Den andra dimensionen av detta är att samarbetet mellan EU och Nato aldrig har varit så starkt som det har varit inför och under kriget i Ukraina, och det är också mycket bra.

Det andra handlar om Natos militära roll. Den roll Nato spelar och den typen av hård säkerhet som Nato kan leverera blir självklart allt viktigare i ljuset av att vi befinner oss i det kanske allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Där blir Natos roll och dess förmåga till avskräckning helt avgörande för stabiliteten och säkerheten i närområdet.

Anf. 102 LENA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsminister Pål Jonson.

Vi socialdemokrater vill att Sverige ska ha ett folkförsvar – ett totalförsvar av och för svenska folket, med folklig förankring, kompetens, personalförsörjning och en militär närvaro i hela landet. Vi socialdemokrater vill se minst 10 000 värnpliktiga som nästa etappmål och en krigsorganisation som ökar till minst 100 000 befattningar till 2030. I detta vill vi se antalet kvinnor öka, både värnpliktiga och anställda. Vi har sett hur ett ökat antal kvinnor i Försvarsmakten har gett viktiga och kvalitetsmässiga bidrag.

Min fråga är därför: Vad har försvarsministern för plan för att öka andelen kvinnor i Försvarsmakten?

Frågestund

Anf. 103 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Den är angelägen. Jag vet att Försvarsmakten arbetar hårt med att vara en jämställd arbetsgivare.

Det finns en utvecklingspotential här; vi har inte minst en utmaning ibland när det gäller utrustning för kvinnor. Jag är glad att de ballistiska kroppsskydden nu kommer att vara anpassade för kvinnor. Jag tycker också att det är bra att alla persedlar kommer att vara anpassade för både män och kvinnor när vi nu får det som heter Nordic Combat Uniform, det vill säga den nya uniformen. Det är viktiga steg att ta. Jag vet också att man inom Försvarsmakten jobbar med att implementera jämställdhetsplanen.

Något som också är positivt är att vi sedan återinförandet av värnplikten har fått in fler kvinnor i försvaret. Det är bra. Vi ligger i dag på ungefär 19–20 procent kvinnor, och under den tid då det byggde på frivillig rekrytering var det ungefär hälften så många. Viktiga framsteg sker alltså, och för att stärka Försvarsmaktens operativa förmåga är det väldigt viktigt att man fortsätter att arbeta även med jämställdhetsfrågor.

Preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott

Anf. 104 MAGNUS PERSSON (SD):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Paulina Brandberg.

Vid utredning av arbetsmiljöbrott involveras flera myndigheter – Arbetsmiljöverket, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Detta är ministern med sin bakgrund säkert väl medveten om. Utredningstiden är ofta lång, och utredningsläget är ofta komplicerat på grund av sakfrågans natur. Entreprenader sker oftast i flera led, och tekniskt kan det vara komplicerade orsaksförlopp. Det kan även vara komplicerade organisatoriska förhållanden som råder. Det är ofta flera aktörer involverade, och det är i skarven mellan aktörerna som utredningsläget försvåras.

Den samlade bilden av problematiken i dessa utredningar visar att en utökning av preskriptionstiden skulle underlätta. Preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott av normalgraden är i dag två år, och vid grova brott är den fem år.

Min fråga till statsrådet är: Anser man från regeringens sida att en översyn av preskriptionstiderna för arbetsmiljöbrott skulle kunna vara en del i arbetet för en bättre arbetsmiljö och i kampen mot arbetslivskriminaliteten?

Anf. 105 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Arbetsmiljöbrott är en otroligt viktig fråga som vi måste bekämpa dels genom åtgärderna i den arbetsmiljöstrategi vi arbetar efter, dels genom att bekämpa skuggsamhället, där det finns oseriösa aktörer som gör att det blir en konkurrensnackdel att ha vissa skyddsåtgärder på arbetsplatsen.

Dessa utredningar vinner på att gå snabbt. Tidigare var det så att Åklagarmyndighetens och polisens förundersökning började efter att Arbetsmiljöverket var klar med sin utredning. Det har nu slopats, vilket har gjort att detta går snabbare. I nuläget finns det inga planer på att se över preskriptionstiderna, men det är klart att det är en fråga vi kan följa och se hur vi ska hantera framöver.

En ny energiöverenskommelse

Anf. 106 ANDERS ÅDAHL (C):

Herr talman! Ingenting är så riskabelt för vårt energisystem och våra energipriser som en fragmenterad energipolitik där budskapen varierar och hoppar mellan mandatperioder. De investeringar som görs går in i ett energisystem som ska stå i många år och under många mandatperioder.

År 2019 valde Kristdemokraterna och Moderaterna att kliva av den då rådande energiöverenskommelsen. Sedan dess har vi sett en stor osäkerhet på marknaden, vilket har lagt en våt filt över investeringar, utveckling och möjligheten att attrahera kapital till energimarknaden.

Min fråga går till energiministern. Är det dags att visa ledarskap och bjuda in övriga partier i riksdagen, i akt och mening att åter försöka få på plats en bred energiöverenskommelse?

Anf. 107 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag uppfattar att det har skett ett skifte i svensk politik. Vi har fått tydligare besked från Socialdemokraterna att de visst är för kärnkraft. Det är väldigt bra. Några av de vantolkningar som har skett kring mitt eget partis uttalanden kring vindkraft, där vi tydligt markerat att det inte går att möta motsvarande en fördubblad elkonsumtion med primärt förnybar kraft och vindkraft, för att det då kommer att bli stålskogar, har också landat lite grann bortom valrörelseretorik. Och man har förstått att den nya regeringen också välkomnar vindkraft och kommer att göra det som socialdemokrater och miljöpartister misslyckades med, nämligen att snabba på tillståndsprocesserna.

Jag uppfattar därför att det nu finns ett väldigt brett stöd i Sveriges riksdag för den nya energipolitiken, och jag hoppas på stöd också för det nya målet om att gå från 100 procent förnybart till 100 procent fossilfritt som en långsiktig, hållbar spelregel.

Anf. 108 LARS ENGSUND (M):

Herr talman! Jag har en fråga till energi- och näringsministern. I havet utanför Oskarshamns kärnkraftverk planeras en havsbaserad vindkraftspark. Detta projekt vill använda en anslutningspunkt till stamnätet som tidigare har använts av de nedlagda reaktorerna i Oskarshamn.

Vi vet att vindkraft, oavsett om den är lands eller till havs, inte är planerbar och inte heller ger de stödtjänster till kraftnätet som särskilt södra Sverige är i stort behov av.

Den storskaliga planerbara kraften har ursprungligen placerats geografiskt bland annat baserat på elsystemskäl, till exempel i Oskarshamnsverket.

En anslutning av en havsvindpark skulle högst sannolikt blockera en nybyggnad av planerbar kraft vid Oskarshamnsverket under ganska lång tid framöver.

Herr talman! Jag har därför en fråga till energiministern. För att kunna nyttja en anslutningspunkt gäller lite grann av först till kvarn får först mala. Jag anser att detta belyser ett behov av att en myndighet ges ansvaret för helheten i vårt energisystem avseende lokalisering, behov och egenskaper. Hur ser energiministern på detta, och vilka generella åtgärder anser ministern bör vidtas?

Anf. 109 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med lite smör och tacka Lars Englund för en komplicerad och mycket initierad fråga som pekar på det stora problemet med att vi under så många år inte har funderat på vad energisystemet som helhet behöver och vilka egenskaper som ska premieras – att vi inte bara pumpar in mer utan säkerställer hur vi har tillräckligt med el där det behövs och när det behövs till rimliga priser för både hushåll och företag.

I detta ingår också att fundera på om vi bör vikta vad som är samhällskritiskt och vad som gör störst samhällsnytta även när det avsätts kapacitet i elnätet. Vi kollar alltså på hur vi kan utveckla och expandera systemet, där elproduktion med rätt egenskaper ska anslutas.

Det handlar inte om att kunna paxa anslutningar, utan det handlar om att kunna ansluta alla goda krafter om vi ska kunna möta elbehoven. Men vi behöver också titta på incitament för att den som gör störst nytta också ska ha möjlighet att ansluta sig först.

Elstöd till små och medelstora företag

Anf. 110 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! I förslaget till elstöd för företag, som skickats ut på remiss, framhålls att den som får ta del av elstödet ska vara en så kallad elslutskund, och det har satts ett tak på 20 miljoner kronor. Det innebär att små och medelstora företag som saknar eget elabonnemang och får sin el debiterad av fastighetsägare kan bli utan elstöd eftersom fastighetsägaren lär slå i taket ganska snabbt när man hyr ut lokaler till ganska många företag.

Frågestund

Vad är beskedet från statsrådet Busch till de små och medelstora företag som saknar elabonnemang i dag och därför kan bli utan stöd?

Anf. 111 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Detta är en av de delar som verkligen har vållat mycket huvudbry, därför att det är otroligt svårt att utforma systemet på ett sådant sätt att det är förenligt med krisinterventionsförordningen, som är det EU-regelverk som möjliggör att vi över huvud taget kan använda dessa medel på detta sätt, och att det också är förenligt med statsstödsreglerna samtidigt som vi vill hålla ett högt tempo och säkerställa att det kommer ut så snart som möjligt.

Detta visar på svårigheten med att i efterhand försöka lappa och laga i fråga om ett grundproblem som inte har att göra med flaskhalsintäkterna utan som har att göra med att vi helt enkelt inte har tillräckligt med planerbar elproduktion som kan göra att vi inte blir lika sårbara för de höga elpriserna runt om i Europa.

Detta är ett svårlost problem, och vi kommer att behöva jobba med många andra lättnader primärt gentemot de företag som drabbas hårt av de höga elpriserna och som inte nås av elstödet.

Tvångsvård av flickor

Anf. 112 CARITA BOULWÉN (SD):

Herr talman! Min fråga går till jämställdhetsminister Paulina Brandberg.

Under veckan som gått har Sveriges Radio släppt en rad artiklar om sin granskning av närmare 300 LVU-domar i Sverige.

I var tredje flickas fall tas sexuella skäl eller relationer upp av socialnämnden eller domstolen i domen, jämfört med i var sextonde pojkes fall.

När en 14-årig flicka tvångsomhändertogs hävdade socialnämnden exempelvis att hon är lättledd och godtrogen och att hon trots sin låga ålder är sexuellt aktiv. I domen står det: Det finns risk att hon hamnar i situationer där hon blir sexuellt utnyttjad eller gravid i unga år.

I en annan dom gällande en 14-årig flicka står det: Genom sitt beteende har hon låtit sig utsättas för sexuella övergrepp.

Oavsett vad orsaken till placering utifrån eget beteende innebär är det viktigt att myndighetsutövning sker korrekt och sakligt och att skulden läggs på den som är gärningsman och inte på den som är offer. Sverigedemokraterna har sedan de kom in i riksdagen varit en stark röst i kampen för just detta.

Avser ministern att se över tvångsvården av unga flickor för att säkerställa en jämlik vård och ett tryggt bemötande vid myndighetsutövning?

Anf. 113 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag tackar för en viktig fråga.

Som statsråd kan jag inte kommentera enskilda fall, som ledamoten känner till. Men låt mig vara oerhört tydlig med att ingen som utsätts för sexualbrott bär någon skuld. Oavsett hur man klär sig och oavsett hur man betar sig bär man aldrig skulden om man utsätts för sexualbrott.

Jag har tagit del av denna granskning, och det har även socialtjänstnister Camilla Waltersson Grönvall gjort. Frågan ligger på hennes bord, och vi kommer att prata om denna fråga för att se över om det finns någonting som behöver förändras framöver. Signalen måste nämligen vara supertydlig.

Prot. 2022/23:76

16 mars

Frågestund

Utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden

Anf. 114 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Herr talman! Också min fråga riktar till statsrådet Brandberg.

Jämställdhet handlar om alla människors lika värde och möjlighet att leva fria liv. Men för att kunna vara just fri och kunna göra egna val behöver man kunna stå på egna både socialt och ekonomiskt.

I Sverige är det bara drygt 4 miljoner människor som är helt självförsörjande. Sveriges arbetsmässiga utanförskap kostar samhället i storleksordningen 270 miljarder kronor årligen. Arbetslösheten har varit hög under lång tid, och Sveriges arbetsmarknad har också utvecklats sämre än arbetsmarknaden i klart jämförbara länder.

Lägst självförsörjningsgrad har utrikes födda kvinnor. Det är uppenbart att den politik som har varit rådande under de senaste åtta åren inte har fungerat på detta område. Vi har svikit dessa kvinnor. Det påverkar inte bara deras egna möjligheter till självförverkligande och samhället, utan det påverkar givetvis också deras närmaste familj och generationer efter dem.

Jag vet att regeringen tar dessa frågor på stort allvar. Men jag undrar ändå vad regeringen har för konkreta åtgärder för att fler kvinnor som står långt från arbetsmarknaden ska få ett jobb. Detta är en viktig åtgärd.

Anf. 115 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Jag delar helt uppfattningen att detta är en otroligt viktig fråga. Att få in utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden är en oerhört prioriterad fråga för regeringen. Därför kan jag stolt berätta att regeringen just i dag har fattat ett beslut som syftar just på detta. Detta beslut innebär att det kommer att genomföras en gemensam satsning av SKR och regeringen för att genom våra öppna förskolor nå ut till denna grupp. I det segregerade samhälle som vi har är det nämligen ofta väldigt svårt att över huvud taget nå ut till denna grupp med åtgärder. Vi ser öppna förskolan som en möjlighet att nå denna grupp.

Därför har vi nu satsat 20 miljoner kronor. Det kommer att vara en satsning som kommer att löpa under 2023–2025 just i syfte att få denna grupp närmare arbetsmarknaden.

Sexuella trakasserier på arbetsplatsen

Anf. 116 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! I veckan presenterade SNS en rapport med rubriken *Sexuella trakasserier på jobbet ökar den ekonomiska ojämställdheten*. Där konstateras att kvinnor som jobbar i mansdominerade branscher löper tre gånger så stor risk att utsättas för sexuella trakasserier på jobbet. Rappor-

ten visar också att kvinnor som har utsatts i stället söker sig till kvinnodominerade arbetsplatser där lönen oftast är lägre.

Rapporten visar med andra ord att sexuella trakasserier bidrar till att befästa både uppdelningen mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden och löneskillnaderna.

Vad vill statsrådet Paulina Brandberg göra för att stärka det förebyggande arbetet mot sexuella trakasserier på jobbet för att på så sätt få en bättre arbetsmiljö på våra arbetsplatser och en mer jämställd arbetsmarknad?

Anf. 117 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Ingen ska behöva utsättas för sexuella trakasserier. Där måste det råda nolltolerans. Något annat är såklart inte acceptabelt.

Här är det två saker som måste ske. Vi måste se till att Arbetsmiljöverket kan följa upp denna fråga som en väldigt viktig arbetsmiljöfråga och ha effektiva medel att sätta till.

Men det är också ofta fråga om sexuella trakasserier som utgör brott. Då måste vi ha ett rättsväsen som kan hantera frågorna och ha adekvata straff så att vi från samhällets sida tydligt markerar på alla sätt att det inte på något sätt får accepteras.

Jag delar helt bilden av att detta är ett problem som är mer utbrett på typiskt mansdominerade arbetsplatser. Om vi ska ha en arbetsmarknad där det finns en reell frihet för både män och kvinnor att söka olika arbeten är detta någonting som vi verkligen måste få bukt med.

Tillsättandet av lokala skyddsombud

Anf. 118 ERIK HELLSBORN (SD):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Paulina Brandberg.

För att säkerställa genomförandet av det lokala arbetsmiljöarbetet måste antalet lokala skyddsombud öka, då de saknas i tusental. I dagens modell har socialdemokratiskt styrda fackförbund vetorätt på att utse lokala skyddsombud.

Det innebär tyvärr att ett stort antal löntagare utesluts från möjligheten att axla denna viktiga roll, då partitillhörighet och lojalitet mot Socialdemokratiska arbetarepartiet värderas tyngre än kompetens, lämplighet och förtroende bland kollegor.

Det finns flera exempel på detta. Senast i går informerades jag om ett nytt fall i min hemregion Halland. Det var ett ombud som avskildes från sitt uppdrag enbart med hänvisning till sin partitillhörighet.

Min fråga är: Kommer regeringen att utreda och se över regelverket så att vi kan ge fler chansen att axla den viktiga rollen som lokalt skyddsombud?

Anf. 119 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Skyddsombuden fyller en otroligt viktig funktion på våra arbetsplatser. Det är otroligt viktigt att skyddsombuden har förutsättningar att utföra sitt arbete.

Det finns mycket man kan titta på när det gäller skyddsombuden och hur de fungerar. Mitt fokus just nu ligger på att utreda om skyddsombuden har tillräckliga förutsättningar för att kunna utföra sitt jobb på bästa möjliga sätt.

Den fråga som lyfts fram av frågeställaren är någonting som jag kommer att följa. Men i dagsläget finns det inga förslag som bereds av regeringen inom det området.

Prot. 2022/23:76

16 mars

Frågestund

Följderna av biogaspriset

Anf. 120 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Biogas är ett drivmedel som skapat såväl klimatnytta som cirkularitet. År 2020 godkände EU-kommissionen fortsatt skattebefrielse för Sverige.

Den skattebefrielsen har nu överklagats av tribunalen och förklarats ogiltig. De förändringarna slår skoningslöst mot transportsektorn med ökade kostnader på cirka 10 kronor milen. Många transportföretag har också kunder, inte minst dagligvaruhandeln, som kräver lägre utsläpp för att främja omställningen.

Min fråga till näringsminister Ebba Busch är vad regeringen tänker göra för att hantera den ohållbara situationen för transportföretagen. Hur ska ministern se till att dessa kostnader inte ytterligare ökar de enormt höga matpriserna, som hårdast drabbar dem med lägst inkomster, oftast ensamstående kvinnor med barn?

Anf. 121 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag vill börja i en annan ände. Jag hoppas verkligen på Socialdemokraternas stöd framöver i sänkningen av reduktionsplikten när vi går fram med det. Det har stor påverkan på matpriser och väldigt många företagare och i förlängningen på väldigt många av familjerna med de tuffaste ekonomiska marginalerna.

Som ledamoten påpekar sätter domen många svenska företag i en mycket svår sits. Vi i regeringen har gjort bedömningen att vi har mycket begränsade möjligheter att nå framgång genom att överklaga. Vi har i stället siktat in oss på att så snabbt som möjligt få nya godkännanden för skattebefrielser på plats.

Vi tror på att det är viktigt att gå på en realistisk väg här. Jag delar ledamotens synpunkt att det drabbar företagen väldigt hårt. Det är därför vi ämnar återkomma med förslag på nya skattebefrielser så snart det bara är möjligt. Ett överklagande skulle kunna innebära att hela processen drar ut ytterligare på tiden. Det har företagarna inte råd med.

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.15 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FöU4 Militära frågor

Punkt 2 (Försvarmaktens stöd till polisen)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 2 (S, V, C, MP)

Votering:

146 för utskottet

143 för res. 2

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 56 M, 16 KD, 12 L

För res. 2: 90 S, 19 V, 19 C, 15 MP

Frånvarande: 17 S, 11 SD, 12 M, 5 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 4 L

Punkt 3 (Totalförsvarets riksintresse och målkonflikter)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

3. res. 4 (C)

4. res. 5 (MP)

Förberedande votering 1:

19 för res. 4

15 för res. 5

254 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Carl B Hamilton (L) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Förberedande votering 2:

19 för res. 3

18 för res. 4

251 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Martina Johansson (C) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

236 för utskottet

19 för res. 3

34 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 62 SD, 56 M, 16 KD, 12 L

För res. 3: 19 V

Avstod: 19 C, 15 MP

Frånvarande: 17 S, 11 SD, 12 M, 5 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 4 L

Prot. 2022/23:76

16 mars

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 8 (forts. från § 5) **Äldreomsorg** (forts. SoU22)

Äldreomsorg

Anf. 122 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! Åldersdiskriminering är enligt Världshälsoorganisationen den svåraste diskrimineringsgrunden att göra någonting åt. Den återfinns i samhällets alla sektorer, inte minst inom hälso- och sjukvården och omsorgerna.

Det blev extra tydligt under coronapandemin, då både den ålderistiska synen på årsrika människor och den bristande kvaliteten i äldreomsorgen blev uppenbara. Människor som var 70-plus betraktades som ett kollektiv. De skulle isolera sig, inte bli smittade, inte smitta andra och inte ta upp platser i sjukvården.

Samtidigt blottades allvarliga brister i äldreomsorgen, som funnits i många år men som inte prioriterats för att andra behov i samhället ansetts som angelägnare. Vi ser det som ren och skär åldersdiskriminering. Även om det ofta är omedvetet är det en ryggmärgsreflex att årsrika värderas lägre.

Herr talman! Två stora utredningar har presenterats på senare tid som rör äldreomsorgen: Coronakommissionens betänkande och utredningen *Nästa steg, ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer*. Det finns mycket att ta fasta på i dessa utredningar, men jag väljer att fokusera på två av förslagen.

Det första handlar om en tydligare reglering av fast läkarkontakt. Liberalerna har länge föreslagit en fastläkarreform som kommer att ge trygghet och kontinuitet för patienten och säkerställa läkarmedverkan i den kommunala vården och omsorgen i kommunen.

En granskning från Ivo visar att 44 procent av de boende på särskilda boenden saknar en kommunal vårdplan och att 50 procent saknar en läkemedelsgenomgång. Om uppdraget för den fasta läkarkontakten tydliggörs kan det utöver att individen kommer att kunna känna en trygghet i att få träffa samma läkare kontinuerligt troligen också leda till att den här typen av brister undviks.

Det andra förslaget handlar om kommunernas möjlighet att anställa läkare. I dag ligger ansvaret för läkarinsatser på regionerna och får inte överlåtas till kommunerna. Det finns därmed ett hinder för kommunerna att anställa läkare i äldreomsorgen. Enligt Coronakommissionen finns det ingen motsvarande uppdelning av ansvar mellan olika huvudmän i våra grannländer, och man konstaterar att den här typen av kategorisk uppdelning mellan kommun och region vad gäller läkaransvar inte är lämplig. Därför anser kommissionen, i likhet med vad Liberalerna drivit, att det bör vara möjligt för kommuner att anställa läkare.

Detta är två av många viktiga åtgärder för att få bukt med de brister som finns inom äldreomsorgen i dag.

Herr talman! Det är inte bara i äldreomsorgen som insatser behövs. En betydande andel av all äldreomsorg utförs av anhöriga. Anhörigas Riksförbund räknar med att 1,3 miljoner personer i Sverige i dag ger vård och omsorg till anhöriga. Ofta ges den frivilligt och med glädje, men det kan också vara tungt ibland. Det är viktigt att anhängigvården alltid är frivillig och inte ett måste för en anhörig.

Det är också viktigt att det finns stöd för de anhöriga. Mycket finns skrivet om hur stöd kan ges, men alltför ofta är det bara ord som hamnar på papper. Anhörigstödet behöver utvecklas, och skillnaderna mellan landets kommuner måste åtgärdas.

Herr talman! I *Svensk synonymordbok* finns det 28 synonymer till ordet "gammal". 25 av dem är negativa, såsom "mossig", "kraftlös" och "utlevad", och endast 3 är neutrala. Barbro Westerholm, som tyvärr inte längre är bland oss, berikade vårt språk med ett nytt positivt ord: "årsrik" – rik på år och rik på erfarenhet, något som Barbro själv så väl symboliserade. Hon stred för allas rätt att leva livet hela livet och att få ses utifrån vilket behov man har och inte utifrån vilket födelseår som står i ens pass. Vi människor är inte så enkla att vi kan förenklas ned till en siffra.

Sveriges årsrika förtjänar att vi tar deras frågor på allvar och ger förutsättningar för att på riktigt lösa de utmaningar som exponerats. När man som årsrik är i behov av stöttning från samhället ska den finnas där med värme och kärlek. I Liberalernas Sverige är kampen för en bättre, tryggare och mer anpassad vård för årsrika inte över. Det är en del av kampen mot åldersdiskrimineringen i vårt land – en kamp som vi liberaler kommer att fortsätta föra med samma kraft och glöd som Barbro Westerholm så förtjänstfullt har gjort under många år.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 123 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Malin Danielsson!

Jag lyfte tidigare en fråga med den sverigedemokratiska ledamoten om språkravet i äldreomsorgen, som är den enda punkt i Tidöavtalet som avhandlas när det gäller äldreomsorgen. Det har pratats väldigt mycket om äldreomsorg i dag, men detta är faktiskt den enda punkt man har lyft där.

Språkrav i äldreomsorgen är en fråga som fungerade som cirkulärmotion från Sverigedemokraterna under hela den föregående mandatperioden. Centerpartiet och Liberalerna stod då i kommun efter kommun och röstade ned denna motion. Bland annat i min hemkommun Varberg konstaterade vi att den bakomliggande orsaken till språkravet inte handlade om att värna vare sig de äldre eller personalen utan om att hålla invandrare borta från äldreomsorgen.

Nu är det väl lite mer nyanserat uttryckt i Tidöavtalet. Vi hörde också Carita Boulwén från Sverigedemokraterna tidigare tala om att det handlade om att undvika språkförbistring. Den synen delar jag fullt ut. Det är väldigt viktigt att inte ha språkförbistring inom vården och äldreomsorgen.

Nu har ju språkförbistringen två sidor. Den ena handlar naturligtvis om att personal behöver kunna svenska. Det har också såvitt jag vet hela tiden varit ett krav på personalen i alla kommuner, helt utan behov av nationella språktest. Men ett annat problem vad gäller språkförbistring är att vi har väldigt många äldre med invandrarbakgrund som på ålderns höst kanske glömmer sitt svenska tal och återgår till att bara kunna sitt ursprungliga modersmål.

Frågan är, med tanke på att språkravet är den enda fråga man lyfter i Tidöavtalet, hur ni från Tidöpartiernas sida har tänkt möta problemet med språkförbistring när det är de äldre som inte klarar av svenskan.

Anf. 124 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Tack så mycket för frågan, Christofer Bergenblock!

Språk är viktigt. Att kunna språk ger frihet. Att kunna föra sin egen talan och göra sig förstådd är en viktig del såväl i omsorgen som i många andra delar av samhället.

Liberalerna var tidigt ute med att prata om språkrav i allmänhet. Vi ser att om man har språket kan man också integreras i samhället. Man kan få ett arbete, man kan göra sig förstådd, man kan förstå vad som händer kring ens barn på utvecklingssamtal och så vidare.

Precis som Christofer Bergenblock är inne på är det i princip ett krav redan i dag att du ska kunna språket för att få en anställning. Samtidigt ser vi brister inom äldreomsorgen där äldre upplever att de inte kan kommunicera på en tillräckligt bra nivå med personalen. Antingen beror det på, precis som Christofer Bergenblock påpekar, att man själv har tappat språket för att man har blivit äldre, eller så beror det på att personer som jobbar inom äldreomsorgen inte har de kunskaper i svenska som behövs.

Det här behöver vi såklart åtgärda. Regeringen satsar därför också på språkutbildning för personal inom vården och omsorgen, vilket jag tror är väldigt viktigt för att fler ska kunna komma i arbete inom vården och äldreomsorgen.

Men jag tror också att vi, precis som Christofer Bergenblock är inne på, måste ta till vara den kompetens i andra språk som finns inom äldreomsorgen. Det finns många bra exempel ute i våra kommuner där man kan erbjuda andra språk inom de särskilda boendena och där den äldre som kanske har drabbats av demens och fallit tillbaka till sitt modersmål fortfarande kan få ut en väldigt bra omsorg tack vare det.

Anf. 125 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Tack så mycket för svaret, Malin Danielsson!

Språkförbistring är en problematik. Det jag ser är att regeringen och Tidöpartierna har tagit initiativ just vad gäller att öka trycket på personalen och på kommunerna, samtidigt som jag inte uppfattar att det har varit ett stort problem. För att gå tillbaka till min egen hemkommun Varberg erbjuds där de i personalen som har problem med språket undervisning i svenska för att bättra på den. Det är ett mycket bättre sätt att få personal att söka sig till omsorgen och stanna i omsorgen att kommunen erbjuder den hjälpen.

Vi har nu konstaterat att det finns två sidor av myntet. Den ena sidan är personalens språkkunskaper vad gäller svenska, och den andra är just behovet av även andra språk hos personalen för att möta de behov som fler invandrade grupper på våra äldreboenden skapar. Har regeringen och Tidöpartierna tänkt ta ett motsvarande initiativ kring just den frågan, som jag tror är minst lika viktig som den första, det vill säga att möta upp de behov som finns när äldre och kanske framför allt dementa inte klarar av att prata svenska längre?

Anf. 126 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Det här är viktiga frågor som vi behöver diskutera. Man behöver kunna göra sig förstådd även på ålderns höst för att kunna leva livet hela livet, precis som jag var inne på i mitt anförande.

Jag ser många goda exempel ute i våra kommuner där man tar till vara den språkkompetens som finns bland de anställda. Vi har de nationella minoritetsspråken, och vi ser många äldreboenden med de inriktingarna. Men vi ser också att man tar vara på den språkkompetens som finns.

Om det finns behov av ett mer nationellt riktat uppdrag på det här området låter jag vara osagt. Men jag konstaterar fortfarande att vi från regeringen satsar pengar på språkutbildning för omsorgens personal. Detta tror jag är väldigt viktigt, både för att säkra patientsäkerheten och tryggheten och för att stärka vår personal ute i omsorgen så att de kan känna att de kan få göra ett gott arbete.

Anf. 127 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! I dag ersätter jag Karin Rågsjö i debatten om våra äldre. Jag tänker inte försöka fylla hennes skor – det är nämligen helt omöjligt – men däremot försöka förmedla hennes budskap.

Vänsterpartiet har under lång tid påpekat risken med nedmontering och fragmentisering av den svenska välfärden. Tyvärr har vi kunnat konstatera, genom konsekvenserna av coronapandemin, att detta tydligt har lett till stora brister särskilt inom äldreomsorgen. Besparingar och privatiseringar har bidragit till en kraftigt underdimensionerad vård och omsorg, och utifrån konsekvenserna av den höga smittspridningen kan vi bara beklaga utvecklingen.

Situationen inom äldreomsorgen har genom detta även påmint oss om den ojämlikhet och ojämställdhet som råder. Vänsterpartiet har lyft upp såväl ojämlikheten som nedmonteringen, privatiseringen och andra redan konstaterade brister när det gäller äldreomsorgen. Vi har också vid ett flertal tillfällen lyft upp behovet av ökad bemanning och kompetens.

Antalet personer över 80 år kommer enligt SCB att öka med cirka 50 procent till 2028. Då måste vi ha beredskap för ökad medicinsk kompetens och tillräckligt stort antal anställda. Utan utbyggd äldreomsorg får anhöriga ta ett ökat ansvar. Det är ett faktum att kvinnor är överrepresenterade bland både personal och dem som får dra det stora lasset för att ta hand om äldre familjemedlemmar.

Äldreomsorgen måste gå att lita på, för både dem som behöver stöd, vård och omsorg och deras anhöriga. Det gäller även personalen, som behöver ha goda arbetsförhållanden. Vänsterpartiet vill satsa på ökad personaltäthet och mer fortbildning inom äldreomsorgen för att få personal att stanna i yrket. Med fast anställd och utbildad personal kan vi skapa en

stabil och likvärdig äldreomsorg i hela Sverige. De äldre får den omsorg de har rätt till, och personalen får den arbetsmiljö som de förtjänar att ha.

Men för att vi ska få en jämlik äldreomsorg behöver kommunerna få tillräckligt med resurser från staten. Och arbetsvillkoren för äldreomsorgens personal måste förbättras. Våra äldre måste ses som individer med egna behov, inte som enheter som ska generera ett ekonomiskt överskott till aktieägare i privata företag. Livskvalitet kostar och tar tid. Det behövs mer personal och ökad möjlighet till kompetensutveckling och karriärvägar. Samtidigt måste bemanningen planeras utifrån de stora pensionsavgångar som kommer.

Den medicinska kompetensen måste vara hög inom äldreomsorgen. Utvecklingen mot att allt fler blir allt äldre och att vårdbehoven bland de äldre därmed också ökar har inte lett till utveckling och tillgång till adekvat medicinsk kompetens. Regeringen måste därför vidta åtgärder för att stärka den medicinska kompetensen genom krav på specialistutbildning i geriatrik för de läkare som arbetar inom äldreomsorgen.

Det kommer också att finnas omfattande vårdbehov bland äldre personer som får kommunal vård och omsorg. Då borde det vara en självklarhet att undersköterskors kompetens regleras och säkerställs på nationell nivå. Vi menar därför att regeringen bör ta initiativ till att utveckla samtliga specialistutbildningar för undersköterskor på yrkeshögskolenivå och att dessa ska vara nationellt sammanhållna.

Herr talman! Sedan början av 2000-talet har en omfördelning skett från särskilt boende till insatser i det egna hemmet. Att fler ska bo kvar hemma längre kan bli ett sätt för kommunerna att hålla nere kostnadsökningarna. Är det bra? Är det bra för individerna? Vänsterpartiet anser att utvecklingen är negativ om den går ut över de äldres behov och begränsar deras möjligheter till inflytande och valfrihet. Äldre ska kunna bo hemma så länge de själva vill, men när behovet av stöd ökar och de vill flytta måste det finnas möjlighet till det.

I en artikel i Aftonbladet från januari 2022 framgår det att tusentals äldre svenskar får avslag när de söker plats på äldreboende. De äldre och deras anhöriga beskriver hur de upplever kampen för att få komma in i tryggheten efter att ha fått avslag på sina ansökningar av både kommunen och förvaltningsrätten. Motiveringen är att deras behov kan tillgodoses med insatser i det egna hemmet som kan ge så kallad skälig levnadsnivå, trots att de äldre och deras anhöriga hävdar det motsatta. Flera äldre beskriver dessutom den otrygghet det innebär att ha hjälp hemma av många olika människor.

Detta gäller ofta människor som är mellan 80 och 90 år och ibland även har demenssjukdom. Flera anhöriga vittnar om en evig kamp mot myndigheterna. Det blir inte bättre av att riktlinjer och handläggning vad gäller särskilt boende varierar kraftigt över landet.

Vi i Vänsterpartiet menar att regeringen bör genomföra en kartläggning på nationell nivå över antalet särskilda boenden i kommunerna. Kartläggningen behöver också undersöka hur många beslut som fattas om att bevilja respektive avslå ansökningar om särskilt boende för äldre.

Vidare bör regeringen vidta åtgärder för att genomföra de lagändringar som krävs för att bättre tillgodose äldres rätt till särskilt boende. Regeringen bör ta initiativ till att ändra nationella riktlinjer i syfte att oro och ensamhet ska utgöra grund vid bedömning av rätten till särskilt boende.

Vi anser dessutom att regeringen bör ta initiativ till ändrade riktlinjer så att alla över 85 år ska erbjudas insatsen särskilt boende.

Jag yrkar i dag bifall till reservation 28.

Anf. 128 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 23 under punkt 12, Hälso- och sjukvård inom äldreomsorgen.

I tisdags presenterade Riksrevisionen en rapport om statens arbete mot vårdskador och missförhållanden inom omsorgen av de äldre. Det är ingen munter läsning. Den övergripande slutsatsen är att de statliga insatserna inte är effektiva. Rekommendationen är tydlig till regeringen om att stärka den nationella styrningen av kvaliteten inom äldreomsorgen för att minska mängden missförhållanden och antalet vårdskador. Vidare konstaterar man att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att beräkna kostnaderna för de missförhållanden och vårdskador som finns inom äldreomsorgen, eftersom en vederhäftig övergripande bild saknas i dag.

Känns något av det här bekant? Ja, slutsatserna från Riksrevisionen är inte helt olika slutsatserna från Coronakommissionen, som levererade sitt delbetänkande om äldreomsorgen i december 2020 och sitt slutbetänkande i februari 2022. Det har alltså funnits tid för både den förra regeringen och den nuvarande regeringen att agera, men alltför lite har gjorts.

Herr talman! Centerpartiet vill se skärpningar på en rad områden inom äldreomsorgen. Men jag ska i dag fokusera på det som har med sjukvård och hälsoarbete att göra.

För det första menar Centerpartiet att den kommunala hälso- och sjukvården behöver stärkas i syfte att ge äldre bättre vård både i sina hem och på särskilt boende. Det kan inte vara meningen att den som blir akut sjuk på ett särskilt boende eller i hemmet ska tvingas åka flera mil för att komma till en akutmottagning om det inte är absolut nödvändigt. Men i dag är detta mer standard än undantag i svensk äldreomsorg. Det är helt enkelt inte den äldre som värnas utan systemet.

Vi menar att hemsjukvården behöver likställas övrig vård. Det är inte rimligt att själva byggnaden ska vara avgörande för vilken lagstiftning som gäller. Ett talande exempel är frågan om rekvisitionsläkemedel. Tolkningen av nuvarande regelverk är att de läkemedel som upphandlas och finansieras via sjukvården bara får brukas inom sjukhusens fysiska väggar. Den fysiska platsen blir alltså avgörande i stället för vilken sorts vård som ges eller vilket behov patienten har. Centerpartiet vill att det ska vara tvärtom. Patientens behov och vården av patienten måste alltid komma i första rummet.

Vidare menar vi att det måste finnas tillgång till adekvat medicinsk utrustning på våra äldreboenden. Bristen på det var ett av alla de problem som uppmärksammades av Coronakommissionen. Vi ser också ett behov av att lagstifta om samverkan mellan region och kommun för att säkra upp att personer med hemsjukvård ska få tillgång till läkarvård och rätt medicinsk behandling.

Utvecklingen går mot att alltmer avancerad sjukvård kan och måste utföras utanför sjukhusens lokaler. Regeringen måste ta ett större ansvar för att lagstiftning och nationell styrning underlättar för en sådan utveckling.

För det andra vill Centerpartiet se ett nationellt äldrehälsovårdsprogram i syfte att främja äldres hälsa. Både den enskilde och samhället har allt att vinna på att de sista åren i livet blir så friska som möjligt. På samma sätt som det i dag är en självklarhet att vi har barnhälsovårdsprogram för att ge våra barn en god start i livet och förebygga hälsoproblem borde det vara självklart att äldre får samma stöd i form av ett äldrehälsovårdsprogram.

Det behövs en samordning för att förebygga hälsoproblem och i tid upptäcka risker eller sjukdomar. En viktig del i ett sådant program är att erbjuda alla som är över 70 år ett hälsosamtal som kan resultera i en individuell hälsoplan. Det skulle vara ett samtal för att fånga upp behov av stöd och hjälp men som också handlar om livsstil, såsom matvanor, fysisk aktivitet, sociala kontakter och så vidare.

Vi vill även se en utökad screening för den som är äldre, till exempel i form av mammografi betydligt längre upp i åren än i dag och kostnadsfria vaccinprogram för den som är över 65 år.

Herr talman! Utmaningar saknas alltså inte inom svensk äldreomsorg. Kritiken har varit hård framför allt från Coronakommissionen men även i den precis släppta rapporten från Riksrevisionen. Trots detta tycks ambitionen från de samlade Tidöpartierna vara allt annat än genomtänkt. Sjukvården tas upp på tre sidor i det 62 sidor långa Tidöavtalet, och äldreomsorgen nämns i bara ett enda stycke text – och det stycket handlar inte om innehållet i omsorgen. Mer än så bör man kunna förvänta sig av regeringen.

Centerpartiet menar att omsorgen om de äldre är en av de viktigaste frågorna vi har att hantera framöver i det här landet. Den står inför många utmaningar, men två av de viktigaste är att arbeta förebyggande med hjälp av ett nationellt äldrehälsovårdsprogram samt att likställa hemsjukvården med sjukhusvården för att sätta individen, inte byggnaden, i centrum.

Sverige ska vara ett samhälle där alla kan känna trygghet inför sin ålderdom.

Anf. 129 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Det måste naturligtvis nämnas att i dag när vi har vår debatt om äldreomsorg och andra frågor som rör äldre har det gått bara två dagar sedan vi fick reda på att en av de allra tydligaste rösterna för äldres rättigheter har lämnat oss. Barbro Westerholms insatser på området kan förmodligen inte överskattas. För mig är det också tydligt att hon blev en så stark förespråkare för äldres rättigheter för att hon såg dem just som rättighetsfrågor. Rättighetsfrågor hade hon lång erfarenhet av att arbeta med, inte minst inom ett av de områden som ligger mig nära: hbtqi-rättigheterna.

Äldres situation är starkt kopplad till rättigheter. Behovet av äldreomsorg är inte statiskt, utan i vilken mån äldre behöver äldreomsorg hänger starkt samman med hur mycket vi möjliggör att vård- och omsorgsbehov kan skjutas upp genom till exempel olika förebyggande och hälsofrämjande insatser. Om och när omsorgsbehovet uppstår är det centralt att rättighetsperspektivet är styrande. Äldre ska kunna vara sig själva och leva sina liv som de själva vill långt upp i åren. När någon behöver och får insatser ska det kunna ske med den enskildes behov i fokus och med fast återkommande personal som har möjlighet att lära känna den som tar emot stödet.

Herr talman! Jag vill beröra tre områden i dag. Det är ett omfattande betänkande vi diskuterar. Jag vill nämna äldres rättigheter, personalens villkor och hälsoinsatser som förebygger dålig hälsa för äldre.

Miljöpartiet anser att det är oerhört centralt att arbetet mot åldersdiskriminering pågår kontinuerligt, på samma sätt som annat arbete mot diskriminering. I regeringen medverkade vi till att det i diskrimineringslagen finns krav på att alla arbetsgivare och utbildningsanordnare ska se till att aktiva åtgärder vidtas för att förebygga diskriminering gällande alla diskrimineringsgrunder. Vi anser att DO:s tillsyn av de aktiva åtgärder som vidtas för att förebygga åldersdiskriminering skulle behöva öka.

Den regering vi ingick i tillsatte också en utredning om en särskild äldreomsorgslag. Denna utredning har nu lämnat sitt betänkande. Syftet med utredningen var att det skulle ställas tydligare krav på vad äldreomsorg är och ska innebära. Vi hoppas verkligen att regeringen bereder utredningens förslag och de inkomna remissynpunkterna samt återkommer till riksdagen med ett förslag till ny lagstiftning under mandatperioden.

Vår medlemsorganisation för äldre, Gröna Seniorer, är positiv till att äldreomsorgen ska omfattas av en särskild lag. Detta bör stärka de äldres möjligheter att få rätt stöd och service. Gröna Seniorer ser positivt på lagens syfte att förtydliga äldreomsorgens definition, uppdrag, innehåll och möjlighet till nationell likvärdig kvalitet. Det förebyggande hälsofrämjande perspektivet är viktigt liksom rehabiliterande insatser samt att stödja funktioner och förmågor som finns hos den äldre.

Det finns dock förbättringspotential i det förslag som utredningen lämnade, påpekar också Gröna Seniorer. Bland annat hoppas man att begreppet skäligen levnadsnivå i lagen ändras till god, i enlighet med definitionen i LSS. Det här är något som vi hoppas att regeringen kommer att se över.

Herr talman! Att personalen har tillräckligt bra villkor för att ha en chans att göra ett bra jobb är grundläggande. Som jag har nämnt i flera andra tidigare debatter vill Miljöpartiet prioritera en stor satsning på personalen i såväl hälso- och sjukvård som vård och omsorg. Vi vill se en permanent statlig satsning för stärkt arbetsmiljö och stärkta arbetsförhållanden med fokus på fler medarbetare och högre löner. Det krävs en ny konstruktion där staten tar ett permanent och stort ansvar för att bidra till bättre villkor för personalen i hälso- och sjukvården och i den kommunala vården och omsorgen.

Miljöpartiet var med om att driva igenom återhämtningsbonusen, som riktade sig till personalgrupper inom vården och äldreomsorgen. Bonusen ska ge möjlighet att utveckla nya arbetssätt för förbättrad arbetsmiljö. Syftet är att ta till vara på personalgruppers egna utvecklingsidéer och ge dem möjlighet att pröva dessa, inklusive att testa nya arbetstidsmodeller. Bland annat kan pengarna användas för att minska antalet ofrivilligt så kallade delade turer.

Jag vill också, som även tidigare talare har gjort, betona vikten av Äldreomsorgslyftet. Det handlar om kompetenshöjning och att det ska vara möjligt att både utbilda sig och vidareutbilda sig på betald arbetstid. Enligt Miljöpartiets uppfattning är det en viktig satsning som ger möjligheter till personal i äldreomsorgen inklusive första linjens chefer.

Herr talman! Slutligen vill jag säga något om det förebyggande arbetet för en bättre hälsa, vilket också är en viktig äldrepolitisk fråga. Miljöpartiet driver frågan om en folkhälsolag. Det måste bli tydligt hur samhället ska arbeta på olika nivåer för att främja hälsa och vilka som har ansvar för det. Vi vill se mer av olika typer av förebyggande arbete. Att satsa särskilt på hälsovårdsprogram för äldre, som inkluderar enligt expertmyndigheterna relevanta kostnadsfria vaccinationer och screeningar, är viktigt. Övre åldersgränser för olika cancerscreeningar kan också behöva ses över.

Miljöpartiet vill också att vi får ett system där hjälpmedel ska ingå i högkostnadsskyddet. I dagsläget ser det mycket olika ut i landet. En del typer av hjälpmedel kan lånas ut, men långt ifrån alltid. Med hjälpmedel kan man till exempel undvika skador och fall och skjuta upp ett mer omfattande stödbehov. Miljöpartiet vill också stärka samarbetet mellan äldre- vård och sjukvård med målet att varje äldreboende ska ha tillgång till fast namngiven läkare.

Avslutningsvis vill också jag säga något om den rapport som Riksrevisionen presenterade i veckan där de har granskat statens arbete mot vårdskador och missförhållanden inom vård och omsorg av äldre. Slutsatserna är tydliga. Bland annat konstateras att arbetet med att förhindra vårdskador och missförhållanden kan förbättras i vård- och omsorgsverksamheter för äldre. Vårdskador och missförhållanden upptäcks inte alltid. Utredningar av vårdskador och missförhållanden har brister, och verksamheterna har svårt att ta fram rätt åtgärder som leder till förbättringar. Styrningen och uppföljningen av arbetet med att förhindra skadorna och missförhållanden bör stärkas.

Riksrevisionen rekommenderar bland annat regeringen att stärka den nationella styrningen av kvalitet i omsorgen om äldre med målsättningen att minska antalet missförhållanden, exempelvis genom en nationell handlingsplan eller motsvarande. Miljöpartiet kommer att följa frågan mycket noga framöver.

Jag står självklart bakom samtliga av Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande vill jag yrka bifall till reservation 1 under punkt 1 om äldres rättigheter.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 mars.)

§ 9 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2022/23:92 Extra ändringsbudget för 2023 – Försvarsmateriel till Ukraina

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till fyra dagar.

Skrivelse

2022/23:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2022

Motioner

med anledning av prop. 2022/23:64 En sänkt åldersgräns för öppna insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke

2022/23:2342 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)

2022/23:2343 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP)

2022/23:2346 av Martina Johansson m.fl. (C)

§ 10 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 mars

2022/23:258 Anmälningsplikt för offentligt anställda

av *Frida Tånghag* (V)

till statsrådet Maria Malmer Stenergard (M)

2022/23:259 Ett globalt naturavtal

av *Rebecka Le Moine* (MP)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 mars

2022/23:450 Bevarandet av Varbergs fästning

av *Cecilia Rönn* (L)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2022/23:451 Ett uppdaterat tobakspolitiskt mål i ANDTS-strategin

av *Tobias Andersson* (SD)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2022/23:452 Minskat ekonomiskt stöd till folkhögskolor

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2022/23:453 Transport av infångad koldioxid

av *Tobias Andersson* (SD)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:454 Ett stadsstöds godkännande för omvänd auktion

av *Tobias Andersson* (SD)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:455 Ökade köttstölder
av *Tobias Andersson* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

Prot. 2022/23:76
16 mars

2022/23:456 Arbetskraftsinvandring
av *Frida Tångghag* (V)
till statsrådet Maria Malmer Stenergård (M)
2022/23:457 Taiwan som samarbetspartner i OSSE
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 15 mars

2022/23:395 Vattendelegationerna
av *Joakim Järrebring* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
2022/23:396 Miljömålsberedningen
av *Joakim Järrebring* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
2022/23:416 Barnkonventionen och utvisning av barn
av *Kristoffer Lindberg* (S)
till statsrådet Maria Malmer Stenergård (M)
2022/23:415 En nationell hjälplinje för stöd vid psykisk ohälsa
av *Ulrika Westerlund* (MP)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)
2022/23:414 Kemikalieskattens påverkan på cirkulära flöden
av *Rickard Nordin* (C)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)
2022/23:413 Trygga adoptioner
av *Martina Johansson* (C)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)
2022/23:424 Kostnaden för omställningen av Bromma flygplats
av *Kadir Kasirga* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
2022/23:420 Kontaktförbud
av *Sanna Backeskog* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)
2022/23:419 Handläggningen av fjällnära skog-ärenden
av *Helena Lindahl* (C)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)
2022/23:418 Vård efter behov eller efterfrågan
av *Karin Rågsjö* (V)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)
2022/23:417 Åtgärder för snabbare tillståndprocesser för förnybar energi
av *Fredrik Olovsson* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:423 Utdragna bodelningsprocesser

av *Martina Johansson* (C)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:421 Barns och ungas tillgång till kultur i glesbygden

av *Annette Rydell* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2022/23:422 Fler svenska kärnkraftsexperter

av *Tobias Andersson* (SD)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2022/23:426 Förutsättningar för myrslåtter

av *Ida Karkiainen* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2022/23:430 Konsekvenserna av Sveaskogs minskade uttag av skog i norr

av *Helena Lindahl* (C)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2022/23:425 En nationell lägesbild över tillgång på och förbrukning av läkemedel

av *Anna Vikström* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2022/23:428 Regeringens strategi för minskade metan- och lustgasutsläpp från jordbruket

av *Jytte Guteland* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2022/23:427 Ekonomiska konsekvenser av EU:s migrations- och asylpakt

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till statsrådet Maria Malmer Stenergård (M)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.58.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.54,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.15 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 4 Militära frågor	2
Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU4.....	2
Anf. 1 LARS WISTEDT (SD)	2
Anf. 2 PETER HULTQVIST (S)	3
Anf. 3 LARS WISTEDT (SD) replik	5
Anf. 4 PETER HULTQVIST (S) replik	6
Anf. 5 LARS WISTEDT (SD) replik	6
Anf. 6 PETER HULTQVIST (S) replik	7
Anf. 7 GUSTAF GÖTHBERG (M)	7
Anf. 8 HANNA GUNNARSSON (V).....	9
Anf. 9 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	10
Anf. 10 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	11
Anf. 11 LARS WISTEDT (SD) replik	12
Anf. 12 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	13
Anf. 13 LARS WISTEDT (SD) replik	13
Anf. 14 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	14
Anf. 15 REBECKA LE MOINE (MP).....	14
(Beslut fattades under § 7.).....	15
§ 5 Äldreomsorg.....	15
Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU22	15
Anf. 16 MALIN HÖGLUND (M).....	15
Anf. 17 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	16
Anf. 18 MALIN HÖGLUND (M) replik.....	16
Anf. 19 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	17
Anf. 20 MALIN HÖGLUND (M) replik.....	17
Anf. 21 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	17
Anf. 22 MALIN HÖGLUND (M) replik.....	18
Anf. 23 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	18
Anf. 24 MALIN HÖGLUND (M) replik.....	19
Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN	19
Anf. 26 MIKAEL DAHLQVIST (S).....	19
Anf. 27 DAN HOVSKÄR (KD).....	21
Anf. 28 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	22
Anf. 29 DAN HOVSKÄR (KD) replik	22
Anf. 30 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	23
Anf. 31 DAN HOVSKÄR (KD) replik	23
Anf. 32 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	23
Anf. 33 DAN HOVSKÄR (KD) replik	24
Anf. 34 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	24
Anf. 35 DAN HOVSKÄR (KD) replik	25
Anf. 36 CARITA BOULWÉN (SD)	25
Anf. 37 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	27
Anf. 38 CARITA BOULWÉN (SD) replik	27
Anf. 39 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	27

Anf. 40 CARITA BOULWÉN (SD) replik	28
Anf. 41 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	28
Anf. 42 CARITA BOULWÉN (SD) replik	29
Anf. 43 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	29
Anf. 44 CARITA BOULWÉN (SD) replik	29
(forts. § 8)	29
Ajournering	30
Återupptaget sammanträde	30
§ 6 Frågestund	30
Anf. 45 TALMANNEN	30
<i>Effekterna av elstödet</i>	30
Anf. 46 FREDRIK OLOVSSON (S)	30
Anf. 47 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	30
Anf. 48 FREDRIK OLOVSSON (S)	31
Anf. 49 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	31
<i>Ekonomiskt våld i nära relationer</i>	31
Anf. 50 ANGELICA LUNDBERG (SD)	31
Anf. 51 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	31
Anf. 52 ANGELICA LUNDBERG (SD)	32
Anf. 53 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	32
<i>Reform av EU:s elmarknad</i>	32
Anf. 54 BIRGER LAHTI (V)	32
Anf. 55 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	32
Anf. 56 BIRGER LAHTI (V)	33
Anf. 57 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	33
<i>Biogas</i>	33
Anf. 58 RICKARD NORDIN (C)	33
Anf. 59 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	34
Anf. 60 RICKARD NORDIN (C)	34
Anf. 61 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	34
<i>Barnfattigdom</i>	34
Anf. 62 MÄRTA STENEVI (MP)	34
Anf. 63 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	35
Anf. 64 MÄRTA STENEVI (MP)	35
Anf. 65 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	35
<i>Minskad regelbörda för företagare</i>	35
Anf. 66 ANNA AF SILLÉN (M)	35
Anf. 67 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	36
Anf. 68 ANNA AF SILLÉN (M)	36
Anf. 69 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	36

<i>Mäns våld mot kvinnor</i>	36	Prot. 2022/23:76
Anf. 70 CAMILLA RINALDO MILLER (KD).....	36	16 mars
Anf. 71 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	37	
Anf. 72 CAMILLA RINALDO MILLER (KD).....	37	
Anf. 73 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	37	
<i>Artificiell intelligens</i>	37	
Anf. 74 HELENA GELLERMAN (L)	37	
Anf. 75 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	38	
Anf. 76 HELENA GELLERMAN (L)	38	
Anf. 77 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	38	
<i>Arbetarkvinnors ekonomiska situation</i>	39	
Anf. 78 SOFIA AMLOH (S).....	39	
Anf. 79 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	39	
<i>Personlig utrustning i Försvarsmakten</i>	39	
Anf. 80 LARS WISTEDT (SD)	39	
Anf. 81 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	39	
<i>Hyvling av arbetstid</i>	40	
Anf. 82 CICZIE WEIDBY (V).....	40	
Anf. 83 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	40	
<i>Svenskt stridsflyg till Ukraina</i>	40	
Anf. 84 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	40	
Anf. 85 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	41	
<i>En ny könstillhörighetslag</i>	41	
Anf. 86 ULRIKA WESTERLUND (MP)	41	
Anf. 87 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	41	
<i>Hedersförtryck mot hbtq-personer</i>	42	
Anf. 88 FREDRIK SAWESTÅHL (M).....	42	
Anf. 89 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	42	
<i>Familjers ekonomiska situation</i>	42	
Anf. 90 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	42	
Anf. 91 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	43	
<i>Lokaliseringen av statliga myndigheter</i>	43	
Anf. 92 PETER HEDBERG (S).....	43	
Anf. 93 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	43	
<i>Satsningen på Hybrit</i>	44	
Anf. 94 JESSICA STEGRUD (SD)	44	
Anf. 95 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	44	
<i>Ersättningen till värnpliktiga</i>	44	
Anf. 96 HANNA GUNNARSSON (V).....	44	
Anf. 97 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	45	
<i>Risken för bortkoppling av el</i>	45	
Anf. 98 MARIELLE LAHTI (MP)	45	
Anf. 99 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	45	
<i>Natos kommande toppmöte</i>	46	
Anf. 100 HELENA BOUVENG (M)	46	
Anf. 101 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	46	
<i>Andelen kvinnor i Försvarsmakten</i>	47	

Anf. 102 LENA JOHANSSON (S).....	47
Anf. 103 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	47
<i>Preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott</i>	47
Anf. 104 MAGNUS PERSSON (SD).....	47
Anf. 105 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	48
<i>En ny energiöverenskommelse</i>	48
Anf. 106 ANDERS ÅDAHL (C).....	48
Anf. 107 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD).....	48
<i>Myndighet med övergripande ansvar för energisystemet</i>	49
Anf. 108 LARS ENGSUND (M).....	49
Anf. 109 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD).....	49
<i>Elstöd till små och medelstora företag</i>	49
Anf. 110 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S).....	49
Anf. 111 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD).....	50
<i>Tvångsvård av flickor</i>	50
Anf. 112 CARITA BOULWÉN (SD).....	50
Anf. 113 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	50
<i>Utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden</i>	51
Anf. 114 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M).....	51
Anf. 115 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	51
<i>Sexuella trakasserier på arbetsplatsen</i>	51
Anf. 116 JOHANNA HARALDSSON (S).....	51
Anf. 117 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	52
<i>Tillsättandet av lokala skyddsombud</i>	52
Anf. 118 ERIK HELLSBORN (SD).....	52
Anf. 119 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	52
<i>Följderna av biogaspriset</i>	53
Anf. 120 ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S).....	53
Anf. 121 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD).....	53
Ajournering	53
Återupptaget sammanträde	54
§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	54
FöU4 Militära frågor.....	54
§ 8 (forts. från § 5) Äldreomsorg (forts. SoU22)	55
Anf. 122 MALIN DANIELSSON (L).....	55
Anf. 123 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	56
Anf. 124 MALIN DANIELSSON (L) replik.....	57
Anf. 125 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	57
Anf. 126 MALIN DANIELSSON (L) replik.....	58
Anf. 127 MAJ KARLSSON (V).....	58
Anf. 128 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	60
Anf. 129 ULRIKA WESTERLUND (MP).....	61
(Beslut skulle fattas den 22 mars.).....	63
§ 9 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	63
§ 10 Anmälan om interpellationer	64

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	64	Prot. 2022/23:76
§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	65	16 mars
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.58.....	66	